

**IZVJEŠTAJ O
ISTRAŽIVANJU TRŽIŠTA RADA U FEDERACIJI BIH 2022/2023
ANALIZA KRETANJA I POTREBA NA TRŽIŠTU RADA
DIO 1: REZULTATI ANKETE POSLODAVACA**

Sarajevo, decembra 2022. godine

Izdavač: **Federalni zavod za zapošljavanje Sarajevo**
71 000 Sarajevo
Đoke Mazalića 3

Telefon : 033/562-900
Fax : 033/208-257
e-mail: info@fzzz.ba
web: www.fzzz.ba

Za izdavača: **Ravnateljica** Helena Lončar

Urednik i koordinator istraživanja: **Rukovodilac Jedinice za analizu tržišta rada, statistiku, monitoring i evaluaciju** Dr.sc.Omer Korjenić

Stručna podrška: Dr.sc. Ljiljan Veselinović
Dr.sc. Ranko Markuš

Koordinatori istraživanja u službama za zapošljavanje

Ramo Sulić
Edis Pehlić
Daniel Vorgić
Mirela Kravić
Harun Kahvedžić
Senija Hadžić
Ivana Rajić Mišković
Anita Perić
Vjekoslav Novak
Ivana Jukić
Senada Hodžić
Nedžad Ahatović
Marijana Ibišević
Ivana Pervan

Ovaj izvještaj je za potrebe Federalnog zavoda za zapošljavanje izrađen uz tehničku podršku projekta „Jačanje kapaciteta institucija tržišta rada unapređivanjem metodologije istraživanja tržišta rada“, koji finansira Evropska unija i provodi konzorcij NIRAS IC Sp. z o.o., GOPA Worldwide Consultants, GOPA mbH Njemačka i Zavod za zapošljavanje Republike Francuske.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Federalnog zavoda za zapošljavanje i ne odražava nužno stavove Evropske unije.

(C) 2022 European Commission

S A D R Ź A J

1. UVOD	4
2. ANKETIRANJE POSLODAVACA U FEDERACIJI BiH 2022 / 2023 GODINA	5
2.1. Cilj i zadaci anketiranja poslodavaca	5
2.2. Metodologija i uzorak	5
2.3. Struktura anketiranih poslodavaca	6
3. TRENDOVI POSLOVANJA U 2022. GODINI	10
3.1. Obim poslovanja i finansijski rezultati poslovanja u 2022. godini	10
3.2. Ocjena kvaliteta znanja i vještina trenutno zaposlenih radnika	12
4. PROBLEMI U ZAPOSŁJAVANJU I PRONALASKU POTREBINIH RADNIKA U 2022. GODINI	13
5. PROCJENA POSLOVANJA U 2023. GODINI	17
5.1. Procjena obima poslovanja i finansijskih rezultata 2023. godini	17
5.2. Procjena rasta plaća u 2023. godini	19
6. POTREBE ZA ZAPOSŁJAVANJEM U 2023. GODINI	21
6.1. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po grupama djelatnosti	21
6.2. Iskazane potrebe za zapošljavanjem radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini po grupama djelatnosti	23
6.3. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po stručnoj spremi	24
6.4. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po zanimanjima	24
6.5. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini prema veličini poslodavca	27
6.6. Iskazane potrebe za zapošljavanjem teže zapošljivih kategorija radnika u 2023. godini	27
6.7. Očekivani višak radnika u 2023. godini	28
6.8. Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2023. godini	28
6.9. Mogućnost organizovanja praktične nastave za učenike i studente u 2023. godini	29
6.10. Mogućnost organizovanja obuke za nezaposlene osobe u 2023. godini	31
7. OCJENA SARADNJE POSLODAVACA SA JAVNIM SLUŽBAMA ZA ZAPOSŁJAVANJE U FEDERACIJI BiH	33
8. OSNOVNI REZULTATI ANKETIRANJA POSLODAVACA 2022/2023	37
9. PREPORUKE	40

1. UVOD

Istraživanje tržišta rada u Federaciji BiH provodi se kao zajednička aktivnost Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje u cilju dobijanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka neophodnih za pružanja adekvatnih informacija o kretanjima na tržištu rada. U skladu s članom 8 Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba („Službene novine Federacije BiH“, br. 41/01, 22/05 i 9/08) Federalni zavod za zapošljavanje daje instrukciju kantonalnim službama za zapošljavanje za periodično ocjenjivanje tržišta rada u cilju dobijanja podataka i pružanja informacija o kretanjima na tržištu rada tj. provođenje istraživanja tržišta rada. Na osnovu prikupljenih podataka pripremaju se odgovarajuće informacije i izvještaj o rezultatima ove aktivnosti na nivou Federacije BiH.

Prvi dio Izvještaj o rezultatima istraživanja tržišta rada 2022/2023, baziran na rezultatima anketiranja poslodavaca, kao svojevrsna analiza kretanja i potreba na tržištu rada u Federaciji BiH je izrađen krajem novembra 2022. godine.

Pripreme za provođenje anketiranja poslodavaca u sklopu istraživanja tržišta rada izvršene su u trećem kvartalu 2022. godine, kroz pripremu metodologije i koncepta provođenja ove aktivnosti. U izradi ovog dijela izvještaja su korišteni isključivo podaci prikupljeni kroz anketiranje poslodavaca koje je provedeno u septembru i oktobru 2022. godine. Uz podršku projekta „Unapređenje istraživanja tržišta rada“, koji finansira EU organizovana je obuka koordinatora istraživanja i anketara iz kantonalnih službi za zapošljavanje koji su provodili proces anketiranja poslodavaca. Za potrebe provođenja anketiranja, pripremljen je i odgovarajući priručnik, koji je koncipiran na način da prati pitanja kroz anketu. Po završetku procesa prikupljanja podataka organizovana je obuka na temu pripreme, obrade i analize prikupljenih podataka, odnosno izvještavanja.

U drugom dijelu Izvještaja koji će se objaviti u prvom kvartalu 2023. godine objavit će se podaci o kretanjima na tržištu rada u Federaciji BiH iz različitih izvora administrativnih podataka (Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje, Federalnog zavoda za statistiku, Porezne uprave Federacije BiH, kantonalnih ministarstva obrazovanja i dr.). Ova dva dijela Izvještaja zajedno će davati potpuniju sliku za analizu kretanja i potreba na tržištu rada u Federaciji BiH.

Istraživanja tržišta rada su jako značajna za kreiranje politika zapošljavanja, posebno imajući u vidu šokove i promjene do kojih dolazi u ekonomskim tokovima. Posljedice proglašenja pandemije Covid-19 u 2020. godini negativno je uticalo posebno na djelatnost ugostiteljstva i hotelijerstva, te prerađivačke industrije i transporta, ali lančano nakon toga i na ostale djelatnosti. Ipak, krajem 2021. godine i tokom 2022. godine dolazi do privrednog oporavka, rasta izvoza i ukupnih privrednih aktivnosti, rasta broja zaposlenih i prosječne plaće kao i naplate poreza i doprinosa, ali i smanjenja broja nezaposlenih osoba. Međutim, određene posljedice iz ovog perioda su još uvijek prisutne, a situacija je dodatno pogoršana ratom u Ukrajini.

U ovom dijelu Izvještaja su, na osnovu rezultata anketiranja poslodavaca, prikazane projekcije poslodavaca za 2023. godinu u vezi poslovanja, kao i potražnje za radnom snagom, tj. projekcija novog zapošljavanja radnika, pregleda traženih zanimanja i kompetencija radnika, te mogućnosti za organizovanje praktične nastave i obuke za učenike, studente i nezaposlene osobe.

U skladu sa svojom politikom, Federalni zavod za zapošljavanje ovaj izvještaj objavljuje na svom portalu www.fzzz.ba i dostavlja institucijama i organizacijama relevantnim za oblast zapošljavanja i obrazovanja, a nalaze istraživanja, u skladu sa svojim nadležnostima i u saradnji s kantonalnim službama za zapošljavanje, koristi kao inpute za kreiranje politika i provođenje aktivnosti za stabilizaciju stanja na tržištu rada.

2. ANKETIRANJE POSLODAVACA U FEDERACIJI BiH 2022 / 2023 GODINA

U sklopu istraživanja tržišta rada u Federaciji BiH, koje se provodi kao zajednička aktivnost Federalnog zavoda za zapošljavanje i kantonalnih službi za zapošljavanje u cilju dobijanja kvantitativnih i kvalitativnih podataka neophodnih za pružanja adekvatnih informacija o kretanjima na tržištu rada, organizovano je anketiranje poslodavaca na adekvatnom reprezentativnom uzorku.

Kroz provođenje anketiranja poslodavaca kantonalne službe za zapošljavanje, odnosno općinski biro i za zapošljavanje, ostvaruju neposrednu saradnju sa poslodavcima, stvaraju pretpostavke za jačanje svoje primarne funkcije posredovanja u zapošljavanju i prikupljaju važne podatke neophodne za unapređenje svojih usluga, razvoj politika i pružanje podrške na tržištu rada.

2.1. Cilj i zadaci anketiranja poslodavaca

Cilj istraživanja je da se direktno od poslodavaca prikupe informacije o poslovanju i promjenama u zaposlenosti tokom 2022. godine, te iskazanim procjenama poslovanja, potrebama za zapošljavanjem novih ili otpuštanjem postojećih radnika u 2023. godini, kao i njihovoj strukturi po zanimanjima, kvalifikacijama, stručnoj spremi i vještinama. Također, cilj je da se prikupe i drugi relevantni podaci potrebni za sagledavanje kretanja na tržištu rada: način traženja novih radnika i rješavanja viška radnika, mogućnosti organizovanja stručne obuke za nezaposlene osobe i praktične nastave za učenike i studente u okviru poslovnih subjekata, kao i ocjena kvaliteta usluga javnih službi za zapošljavanje u Federaciji BiH iz perspektive poslodavaca.

2.2. Metodologija i uzorak

Za ispitivanje stavova poslodavaca u Federaciji BiH 2022/2023 korištena je metodologija anketiranja. Federalni zavod za zapošljavanje je na osnovu master uzorka od oko 10.000 poslodavaca, registrovanih u Federaciji BiH koji su imali pet (5) i više zaposlenih, sortiranih u male, srednje i velike poslodavce po djelatnostima, dobivenog iz Porezne uprave Federacije BiH, metodom stratificiranog slučajnog uzorka izdvojio uzorak koji čine 1.653 poslodavca (uz očekivanu stopu odgovora od 80%). Ova veličina uzorka, za stepen pouzdanosti od 95% daje rezultate u okviru margine greške od 2,5%. U skladu sa praksom međunarodnih organizacija (ETF, CEDEFOP) uzorkom nisu obuhvaćeni poslodavci iz sljedećih djelatnosti: Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov; Javna uprava i odbrana; Obrazovanje; Zdravstvena i socijalna zaštita.

Uz podršku projekta „Unapređenje istraživanja tržišta rada“ finansiranog od EU harmonizovana je metodologija istraživanja na nivou Bosne i Hercegovine, pa je upitnik korišten u Federaciji BiH istovjetan upitniku koji je korišten u anketiranju poslodavaca koje su proveli Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta BiH. Nadalje, organizovana je edukacija koordinatora istraživanja tržišta rada i anketara iz kantonalnih službi za zapošljavanje, uz primjenu Priručnika za anketare. Tokom anketiranja korišten je elektronski upitnik, uz trenutni unos podataka u bazu pomoću računara ili tableta (CAPI/TAPI Computer/Tablet Assisted Personal Interviewing). Proces anketiranja uz koordinaciju Federalnog zavoda za zapošljavanje je provelo 90 adekvatno osposobljenih anketara iz kantonalnih službi za zapošljavanje. Prikupljanje podataka organizovano je u periodu od 7.9. do 21.10.2022. godine.

Pitanja u upitniku su bila razvrstana u sljedeće tematske cjeline:

- *Opći podaci;*
- *Ocjena poslovanja i poteškoće u zapošljavanju radnika u 2022. godini*
- *Procjena poslovanja i zapošljavanje radnika u 2023. godini*
- *Mogućnosti organizovanja obuke za nezaposlene osobe i praktične nastave za učenike i studente;*
- *Saradnja sa Federalnim zavodom za zapošljavanje i kantonalnim službama za zapošljavanje.*

2.3. Struktura anketiranih poslodavaca

Nakon analize kvalitete prikupljenih podataka, odgovori od 1.380 poslodavaca su bili upotrebljivi i korišteni su za prezentiranje rezultata i donošenje zaključaka. Stopa odgovora poslodavaca bila je 84%, te je prikupljeni broj anketnih upitnika u potpunosti u skladu sa potrebnim brojem za valjanu analizu. Najviše poslodavaca je anketirano u Kantonu Sarajevo (379 ili 27,4% od uzorka) i Tuzlanskom kantonu (291 ili 21,1% od uzorka), što je u skladu s veličinom i ekonomskom snagom ova dva kantona. Najveći broj subjekata u uzorku čine društva sa ograničenom odgovornošću (77,2%), s najvećim udjelom onih koji su registrovani u Kantonu Sarajevo (301) i Tuzlanskom kantonu (210) kao privrednim centrima, a slijede obrti (13,6%) koji su također najzastupljeniji u ova dva kantona.

Tabela 1: Struktura poslodavaca prema vrsti organizacije

Kanton	DNO	DOO	DD	JU	JP	UG	Obrt	PZU	Ukupno
Unsko-sanski	10	96	1	0	2	0	18	3	130
Posavski	1	18	0	0	0	0	0	1	20
Tuzlanski	1	210	3	0	5	5	59	8	291
Zeničko-dobojski	1	142	4	2	3	2	17	0	171
Bosansko-podrinjski	1	12	3	0	1	1	1	0	19
Srednjobosanski	1	99	3	1	1	1	20	3	129
Hercegovačko-neretvanski	5	112	4	4	0	0	19	0	144
Zapadnohercegovački	0	50	1	1	2	0	8	2	64
Sarajevo	8	301	9	6	2	11	41	1	379
Kanton 10	2	25	1	0	1	0	4	0	33
Federacija BiH	30	1.065	29	14	17	20	187	18	1.380
%	2,2%	77,2%	2,1%	1,0%	1,2%	1,4%	13,6%	1,3%	100,0%

DNO - Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću

DOO - Društvo sa ograničenom odgovornošću (d.o.o.)

DD - Dioničarsko društvo (d.d.)

JU - Javna Ustanova (JU)

JP - Javno preduzeće (JP)

UG - Udruženje građana

Obrt - Obrt

PZU - Privatna zdravstvena ustanova

U ovom izvještaju određeni podaci su prikazani tabelarno po grupama djelatnosti i to kako slijedi: Građevinarstvo (F), Industrijske djelatnosti (B, C, D, i E), Trgovina (G) i Uslužne djelatnosti (H, I, J, K, L, M, N, R i S). Posmatrajući po grupama djelatnosti, od 1.380 poslodavaca obuhvaćenih anketiranjem, najviše je poslodavaca iz Uslužnih djelatnosti (32,8%). Slijede poslodavci iz Trgovine (29,2%) i Industrijskih djelatnosti (28,4%), te iz Građevinarstva (9,6%).

Tabela 2: Struktura poslodavaca po grupama djelatnosti

Kanton	Građevinarstvo	Industrijske djelatnosti	Trgovina	Uslužne djelatnosti	Ukupno
Unsko-sanski	13	43	45	29	130
Posavski	5	6	8	1	20
Tuzlanski	28	100	81	82	291
Zeničko-dobojski	14	67	47	43	171
Bosansko-podrinjski	1	10	3	5	19
Srednjobosanski	9	58	35	27	129
Hercegovačko-neretvanski	13	28	47	56	144
Zapadnohercegovački	6	14	24	20	64
Sarajevo	40	54	102	183	379
Kanton 10	3	12	11	7	33
Federacija BiH	132	392	403	453	1.380
%	9,6%	28,4%	29,2%	32,8%	100,0%

Prema veličini, od 1.380 poslodavaca obuhvaćenih anketiranjem, najviše je mikro poslodavaca (44,6%). Malih firmi (od 10 do 50 radnika) je 37,5% od ukupnog broja anketiranih. Slijede firme srednje veličine 11,7%, dok je velikih poslodavaca, koji zapošljavaju preko 250 radnika 6,2%.

Ovaj omjer poslodavaca po veličini odgovara omjeru poslodavaca po veličini iz master uzorka.

Tabela 3: Struktura poslodavaca po veličini				
Kanton	Mikro firme –do 10 radnika	Male firme –od 10 do 50 radnika	Srednje firme – od 50 do 250 radnika	Velike firme – preko 250 radnika
Unsko-sanski	63	47	17	3
Posavski	7	8	4	1
Tuzlanski	134	112	26	19
Zeničko-dobojski	73	64	21	13
Bosansko-podrinjski	4	7	4	4
Srednjobosanski	53	47	14	15
Hercegovačko-neretvanski	63	60	18	3
Zapadnohercegovački	21	29	9	5
Sarajevo	181	134	41	23
Kanton 10	16	10	7	0
Federacija BiH	615	518	161	86
%	44,6%	37,5%	11,7%	6,2%

Poslodavci su u momentu provođenja anketiranja zapošljavali odnosno imali angažiranih 90.448 radnika, što je činilo 16,7% od ukupnog broja zaposlenih u Federaciji BiH na dan 30.09.2022. godine (539.334), a što je za 2% više u odnosu na prethodno anketiranje poslodavaca. Od toga je 59,1% bilo muškaraca, a 40,9% žena, što ukazuje da procenat zaposlenih žena u uzorku približno odgovara procentu zaposlenih žena u populaciji prema formalnom registru zaposlenih.

Najviše radnika je bilo kod poslodavaca iz Kantona Sarajevo – 26.825, a zatim u Tuzlanskom kantonu – 22.107, Srednjobosanskom –11.863 i Zeničko-dobojskom kantonu –11.579. Najveći udio žena u broju zaposlenih kod anketiranih poslodavaca zabilježen je u Srednjobosanskom kantonu 49,5%, a zatim u Bosanskopodrinjskom kantonu 46,7%, što je očekivano s obzirom na učešće većeg broja firmi u kojima je zastupljenija ženska radna snaga (uslužne djelatnosti, tekstilna industrija, proizvodnja odjeće i obuće).

Tabela 4: Pregled broja radnika kod poslodavaca prilikom anketiranja po dobnim grupama i spolu									
Kanton	Ukupan broj radnika	Od toga žena	% žena u ukupnom broju radnika u kantonu	Broj radnika mladih od 30	% mladih u ukupnom broju radnika	Od toga žena	Broj radnika starijih od 60	% starijih od 60 u ukupnom broju radnika	Od toga žena
Unsko-sanski	3.706	1.607	43,4%	1.232	33,2%	327	164	4,4%	23
Posavski	929	383	41,2%	246	26,5%	129	18	1,9%	4
Tuzlanski	22.107	9.226	41,7%	6.566	29,7%	3.280	1.319	6,0%	455
Zeničko-dobojski	11.579	4.140	35,8%	2.490	21,5%	1.131	440	3,8%	54
Bosansko-podrinjski	3.014	1.408	46,7%	666	22,1%	308	60	2,0%	23
Srednjobosanski	11.863	5.876	49,5%	3.371	28,4%	1.543	464	3,9%	251
Hercegovačko-neretvanski	5.715	2.333	40,8%	1.490	26,1%	557	280	4,9%	104
Zapadnohercegovački	3.763	1.079	28,7%	903	24,0%	313	192	5,1%	42
Sarajevo	26.825	10.489	39,1%	7.567	28,2%	4.569	1.160	4,3%	448
Kanton 10	947	438	46,3%	182	19,2%	72	31	3,3%	8
Federacija BiH	90.448	36.979	40,9%	24.713	27,3%	12.229	4.128	4,6%	1.412

Udio mladih u ukupnom broju radnika kod anketiranih poslodavaca iznosi 24.713 ili 27,3%, što znači da je u prosjeku svaki četvrti radnik mlađi od 30 godina. Od 24.713 radnika iz kategorije mladih 49,5% su žene.

Od ukupno 90.448 zaposlenih kod anketiranih poslodavaca, 4.128 radnika ili 4,6% su radnici stariji od 60 godina, a čija će radna mjesta u periodu do pet (5) godina zbog penzionisanja biti oslobođena. Od 4.128 radnika dobi od 60 i više godina 1.412 ili 34,2% su žene.

Posmatrajući po grupama djelatnosti, od ukupnog broja radnika kod anketiranih poslodavaca, najviše je zaposleno u Industrijskim djelatnostima 42.014 ili 46,5%, zatim slijedi Trgovina sa ukupno 30.726 radnika ili 34%. Kod anketiranih poslodavaca u Uslužnim djelatnostima je ukupno 13.452 radnika ili 14,9% a najmanje je zaposleno u Građevinarstvu 4.256 ili 4%.

Tabela 5: Pregled broja radnika kod poslodavaca prilikom anketiranja po djelatnostima

Grupa djelatnosti	Ukupno radnika	%	Od toga žene	% žena
Građevinarstvo	4.256	4,7%	682	16,0%
Industrijske djelatnosti	42.014	46,5%	14.669	34,9%
Trgovina	30.726	34,0%	16.607	54,0%
Uslužne djelatnosti	13.452	14,9%	5.021	37,3%
Ukupno	90.448	100,0%	36.979	40,9%

Spolna struktura radnika kod anketiranih poslodavaca odgovara spolnoj strukturi ukupno zaposlenih u Federaciji BiH prema podacima Federalnog zavoda za statistiku.

Posmatrano prema veličini poslodavaca u velikim preduzećima je zaposleno 56,6% od ukupnog broja zaposlenih u anketiranim preduzećima, a zatim u preduzećima srednje veličine 19,3%.

Tabela 6: Pregled broja radnika kod poslodavaca prilikom anketiranja po veličini poslodavca

Veličina poslodavca	Ukupno radnika	Od toga žene	% žena
Mikro	11.189	6.297	56,3%
Mala	10.779	3.418	31,7%
Srednja	17.478	6.807	38,9%
Velika	51.002	20.457	40,1%
Ukupno	90.448	36.979	40,9%

Posmatrajući po pojedinačnim djelatnostima, najviše je radnika, u apsolutnim i procentualnim vrijednostima, kod poslodavaca iz djelatnosti C - Prerađivačka industrija (31.805 ili 35,2%) i djelatnosti G – Trgovina (30.726 ili 34%).

Struktura zaposlenih kod anketiranih poslodavaca djelimično korespondira sa podacima Federalnog zavoda za statistiku prema kojem je najveći dio zaposlenih angažovan u Industrijskim djelatnostima (područja B, C, D i E) i iznosi 33,9% u odnosu na ukupan broj radnika zaposlenih kod poslodavaca iz djelatnosti utvrđenih metodologijom istraživanja, zatim u Uslugama 34,9%, dok iza njih slijede broj radnika u Trgovini 24,6%, i Građevinarstvu 6,4 % od ukupnog broja zaposlenih. Na osnovu ovog poređenja može se zaključiti da anketirani uzorak u većem omjeru oslikava stvarno stanje u privredi, te da se rezultati istraživanja mogu generalizovati za cijelu populaciju¹.

Po pojedinačnim djelatnostima, procentualno učešće žena je veće u djelatnostima: Ostale uslužne djelatnosti (69,0%), Umjetnost, zabava i rekreacija (63,7%), Trgovina (54,0%) i Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja (53,7%).

¹Federalni zavod za statistiku (2021). Dostupno na: <http://fzs.ba/index.php/publikacije/saopcenjapriopcenja/trziste-rada-zaposlenost-nezaposlenost-i-place-2/>

Tabela 7: Pregled broja radnika kod poslodavaca prilikom anketiranja po djelatnostima

Djelatnost	Broj poslodavaca	Ukupan broj radnika	Od toga žena	Udio žena u ukupnom broju radnika	Broj radnika mladih od 30	Udio mladih u ukupnom broju radnika	Od toga žena	Broj radnika starijih od 60	Udio starijih od 60 u ukupnom broju radnika	Od toga žena
B	12	4.946	417	8,4%	745	15,1%	237	394	8,0%	101
C	353	31.805	13.224	41,6%	8.276	26,0%	2.816	1.092	3,4%	231
D	2	4.030	861	21,4%	228	5,7%	134	444	11,0%	200
E	25	1.233	167	13,5%	168	13,6%	53	109	8,8%	26
F	132	4.256	682	16,0%	1.164	27,3%	139	264	6,2%	40
G	403	30.726	16.607	54,0%	9.814	31,9%	6.888	1.181	3,8%	673
H	66	2.400	389	16,2%	585	24,4%	120	221	9,2%	16
I	142	1.911	1.026	53,7%	648	33,9%	275	86	4,5%	24
J	39	2.873	1.288	44,8%	1.130	39,3%	728	104	3,6%	18
K	8	1.130	608	53,8%	393	34,8%	208	86	7,6%	44
L	10	79	20	25,3%	19	24,1%	4	2	2,5%	0
M	101	1.375	634	46,1%	494	35,9%	198	59	4,3%	13
N	37	2.667	392	14,7%	668	25,0%	115	44	1,6%	8
R	22	717	457	63,7%	263	36,7%	229	24	3,3%	9
S	28	300	207	69,0%	118	39,3%	85	18	6,0%	9
Ukupno	1.380	90.448	36.979	40,9%	24.713	27,3%	12.229	4.128	4,6%	1.412

B – Rudarstvo	G - Trgovina	L – Poslovanje nekretninama
C – Prerađivačka industrija	H – Saobraćaj, skladištenje	M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom	I – Ugostiteljstvo	N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
E – Snabdijevanje vodom	J – Infomacije i komunikacije	R – Umjetnost, zabava i rekreacija
F – Građevinarstvo	K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	S – Ostale uslužne djelatnosti

3. TRENDVI POSLOVANJA U 2022. GODINI

3.1. Obim poslovanja i finansijski rezultati poslovanja u 2022. godini

Od 1.380 anketiranih poslodavaca, rast u proizvodnji, prodaji i uslugama u 2022. godini imalo je 58,7% poslodavaca iz uzorka, što predstavlja povećanje s obzirom na to da je u 2021. godini 50% poslodavaca prijavilo povećanje ovog indikatora, iako ih je 55% prognoziralo rast za 2021. godinu. Ovakvi rezultati ukazuju da se znatan procenat poslodavaca ipak oporavio po pitanju obima poslovanja u 2022. godini, a nakon posljedica pandemije COVID-19. Stagnaciju obima poslovanja bilježi 29,9% (22% prema prognozama iz prethodnog istraživanja), dok opadanje bilježi 11,4% poslodavaca (6% prema prognozama iz prethodnog istraživanja).

Ocjena	Broj poslodavaca u 2022. godini	%	Broj poslodavaca u 2021. godini	%
Opadanje	158	11,4%	76	6%
Rast	810	58,7%	920	72%
Stagnacija	412	29,9%	286	22%
Bez odgovora	0	0%	6	0%
Ukupno	1.380	100,0%	1.288	100%

Sa aspekta grupe djelatnosti, 56,6% poslodavaca iz Industrijskih djelatnosti se izjasnilo da je imalo rast obima poslovanja. U grupi djelatnosti Trgovina 59,3% poslodavaca i u grupi Uslužne djelatnosti čak 61,1% poslodavaca se izjasnilo da je imalo rast obima poslovanja.

Ocjena	Gradevinarstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	% Ukupno
Opadanje	16	12,1%	56	14,3%	45	11,2%	41	9,1%	11,4%
Rast	72	54,5%	222	56,6%	239	59,3%	277	61,1%	58,7%
Stagnacija	44	33,3%	114	29,1%	119	29,5%	135	29,8%	29,9%
Ukupno	132	100,0%	392	100,0%	403	100,0%	453	100,0%	100,0%

Od ukupnog broja anketiranih na nivou kantona, 90% poslodavaca iz Posavskog kantona i 63,6% poslodavaca iz Kantona 10 se izjasnilo da je imalo rast obima poslovanja. Slijede Unsko-sanski kanton sa 61,5% i Hercegovačko-neretvanski kanton sa 61,1%. Kad je u pitanju smanjenje obima poslovanja, 21,1% poslodavaca iz Bosansko-podrinjskog kantona se izjasnilo da je imalo smanjenje obima poslovanja, dok se u ostalim kantonima manje od 18% poslodavaca izjasnilo da je imalo smanjenje obima poslovanja u 2022. godini.

Kanton	Opadanje	%	Rast	%	Stagnacija	%
Unsko-sanski	15	11,5%	80	61,5%	35	26,9%
Posavski	1	5,0%	18	90,0%	1	5,0%
Tuzlanski	39	13,4%	171	58,8%	81	27,8%
Zeničko-dobojski	21	12,3%	91	53,2%	59	34,5%
Bosansko-podrinjski	4	21,1%	11	57,9%	4	21,1%
Srednjobosanski	18	14,0%	72	55,8%	39	30,2%
Hercegovačko-neretvanski	11	7,6%	88	61,1%	45	31,3%
Zapadnohercegovački	8	12,5%	32	50,0%	24	37,5%
Sarajevo	35	9,2%	226	59,6%	118	31,1%
Kanton 10	6	18,2%	21	63,6%	6	18,2%
Federacija BiH	158	11,4%	810	58,7%	412	29,9%

Kada je u pitanju ocjena finansijskih rezultata poslovanja u 2022. godini, na nivou Federacije BiH, većina poslodavaca (57,9%) je navela da je imala rast što predstavlja povećanje s obzirom na to da je u 2021. godini tek 48,8% poslodavaca prijavilo povećanje finansijskog rezultata. Ovi rezultati korespondiraju s podacima iz obima poslovanja, a što sve ukazuje na poboljšanje i stabilizaciju privrednih prilika u 2022.godini. Opadanje finansijskih rezultata je imalo tek 11,4% poslodavaca, što predstavlja poboljšanje s obzirom na to da je u 2021. godini 14,8% poslodavaca prijavilo pad finansijskog rezultata.

Tabela 11: Ocjena finansijskih rezultata u 2022. godini i poređenje sa rezultatima istraživanja u 2021. godini				
Ocjena	Broj poslodavaca u 2022. godini	%	Broj poslodavaca u 2021.	%
Opadanje	157	11,4%	190	14,8%
Rast	799	57,9%	628	48,8%
Stagnacija	424	30,7%	443	34,4%
Bez odgovora	0	0%	27	2,1%
Ukupno	1.380	100,0%	1.288	100%

Sa aspekta grupe djelatnosti, 59,8% poslodavaca iz djelatnosti Trgovine se izjasnilo da je imalo rast finansijskih rezultata. U grupi Industrijskih djelatnosti (56,4%), a u grupi Uslužne djelatnosti 58,9% poslodavaca se izjasnilo da je imalo rast finansijskih rezultata. Kad je u pitanju opadanje finansijskih rezultata, iz grupe djelatnosti Građevinarstvo 14,4% poslodavaca je prijavilo opadanje, što je znatno manje u odnosu na prethodnu godinu kada je ovaj indikator iznosio 26%.

Tabela 12: Ocjena finansijskih rezultata poslovanja u 2022. godini po grupama djelatnosti									
Ocjena	Građevinarstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	% Ukupno
Opadanje	19	14,4%	55	14,0%	42	10,4%	41	9,1%	11,4%
Rast	70	53,0%	221	56,4%	241	59,8%	267	58,9%	57,9%
Stagnacija	43	32,6%	116	29,6%	120	29,8%	145	32,0%	30,7%
Ukupno	132	100,0%	392	100,0%	403	100,0%	453	100,0%	100,0%

Najveći broj anketiranih poslodavaca u skoro svim kantonima prijavio je rast, dok je procent poslodavaca koji je prijavio rast finansijskog rezultata u Posavskom 90%, u Kantonu 10 63,6% i Hercegovačko-neretvanskom 61,8%. U Bosansko-podrinjskom kantonu 26,3% poslodavaca je izjavilo da je u 2022. godini imao opadanje finansijskih rezultata u 2022. godini.

Tabela 13: Ocjena finansijskih rezultata poslovanja u 2022. godini						
Kanton	Opadanje	%	Rast	%	Stagnacija	%
Unsko-sanski	15	11,5%	79	60,8%	36	27,7%
Posavski	1	5,0%	18	90,0%	1	5,0%
Tuzlanski	43	14,8%	167	57,4%	81	27,8%
Zeničko-dobojski	21	12,3%	90	52,6%	60	35,1%
Bosansko-podrinjski	5	26,3%	10	52,6%	4	21,1%
Srednjobosanski	16	12,4%	70	54,3%	43	33,3%
Hercegovačko-neretvanski	10	6,9%	89	61,8%	45	31,3%
Zapadnohercegovački	10	15,6%	30	46,9%	24	37,5%
Sarajevo	31	8,2%	225	59,4%	123	32,5%
Kanton 10	5	15,2%	21	63,6%	7	21,2%
Federacija BiH	157	11,4%	799	57,9%	424	30,7%

Navedeni podaci o obimu poslovanja (proizvodnji, prodaji, uslugama) i finansijskim rezultatima u anketiranim poslodavcima jasno ukazuju na stabiliziranje prilika u privredi u 2022. godini, te pozitivne trendove u poslovanju, što se direktno manifestuje i na tržište rada.

3.2. Ocjena kvaliteta znanja i vještina trenutno zaposlenih radnika

S ciljem analize mogućnosti obuka zaposlenih za razvoj nedostajućih kompetencija - interno u preduzeću ili u saradnji sa javno priznatim organizatorima obrazovanja odraslih, poslodavci su ocjenjivali u kojoj mjeri su zadovoljni kompetencijama radnika koje zapošljavaju, na skali od 1 (u potpunosti nezadovoljan) do 5 (u potpunosti zadovoljan). U kontekstu ocjene kvaliteta znanja i vještina trenutno zaposlenih radnika, poslodavci su najviše zadovoljni komunikacijom na maternjem jeziku (88,3% ocjena 4 i 5), dok su najslabije ocijenili komunikaciju na stranom jeziku (54,0% ocjena 4 i 5). Komunikacija na stranom jeziku kod 13% poslodavaca nije relevantna, dok matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji, te digitalne kompetencije nisu relevantni kod 9,6% odnosno 8,3% poslodavaca.

Tabela 14: Ocjena kvaliteta kvalifikacija, znanja i vještina radnika prema EU okviru kompetencija (veličina uzorka N = 1.380)

EU okvir kompetencija	Bez odgovora	Nije primjenjivo / relevantno	1 (u potpunosti nezadovoljan)	2 (nezadovoljan)	3 (Niti zadovoljan niti nezadovoljan)	4 (Zadovoljan)	5 (U potpunosti zadovoljan)
Komunikacija na maternjem jeziku (O1)	0,9%	1,7%	2,0%	0,7%	6,6%	35,7%	52,5%
Komunikacija na stranom jeziku (O2)	4,0%	13,0%	2,9%	5,9%	20,1%	30,9%	23,1%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji (O3)	6,8%	9,6%	1,6%	2,5%	15,6%	37,9%	26,0%
Digitalne kompetencije (O4)	5,7%	8,3%	1,8%	3,5%	16,6%	36,9%	27,2%
Sposobnost učenja (O5)	4,9%	2,0%	1,7%	2,2%	12,9%	41,8%	34,4%
Međuljudske i socijalne kompetencije (O6)	5,3%	2,0%	1,7%	1,6%	10,7%	39,1%	39,6%
Preduzetništvo i samoinicijativnost (O7)	7,2%	7,9%	2,1%	4,3%	17,8%	34,9%	25,7%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu (O8)	9,5%	12,2%	1,6%	3,6%	15,0%	30,6%	27,5%

O1 Komunikacija na maternjem jeziku

O5 Sposobnost učenja

O2 Komunikacija na stranom jeziku

O6 Međuljudske i socijalne kompetencije

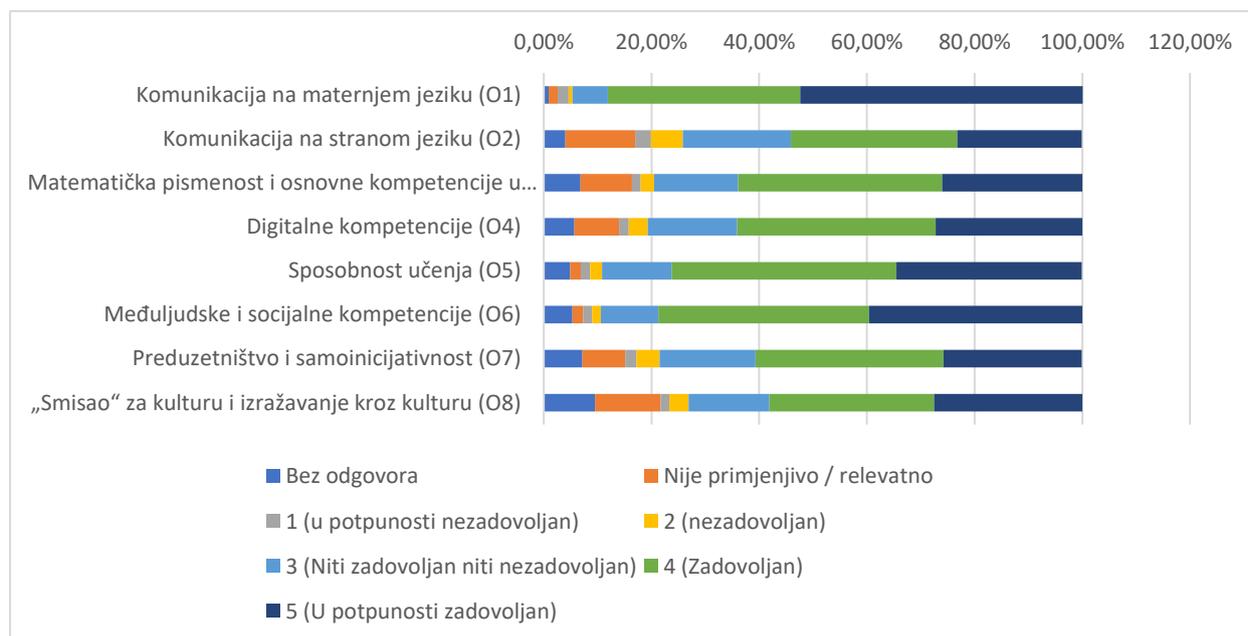
O3 Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji

O7 Preduzetništvo i samoinicijativnost

O4 Digitalne kompetencije

O8 „Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu

Grafikon 1: Ocjena kvaliteta kvalifikacija, znanja i vještina radnika prema EU okviru kompetencija (veličina uzorka N=1.380)

4. PROBLEMI U ZAPOŠLJAVANJU I PRONALASKU POTREBNIH RADNIKA U 2022. GODINI

Prilikom anketiranja, 585 poslodavaca (42,4% anketiranih) se izjasnio da je u 2022. godini imalo probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika određenog profila, što je za 5,4% više u odnosu na 2021. godinu, što ukazuje na sve veću izraženost problema neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada. I pored velikog broja evidentiranih nezaposlenih osoba različitih kvalifikacija, poslodavci ističu da su u 2022. godini imali određene probleme prilikom zapošljavanja i pronalaska novih radnika.

Posebno pogođena grupa djelatnosti je Građevinarstvo, gdje je 61,4% poslodavaca izjavilo da je imalo problema u pronalasku potrebnih radnika u 2022. godini, u poređenju sa 43,4% poslodavaca iz Industrijskih djelatnosti, 33,5% poslodavaca iz Trgovine i 43,9% iz Uslužnih djelatnosti.

U ovom poglavlju su prikazani odgovori koji se odnose na razloge koji otežavaju poslodavcima pronalazak adekvatnih radnika, broj tih radnika i sa kojim zanimanjima su imali ovakvu situaciju.

Tabela 15: Broj poslodavaca s problemima u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2022. godini po grupama djelatnosti

Grupa djelatnosti	Da	%	Ne	%	Bez odgovora	%	Ukupno
Građevinarstvo	81	61,4%	49	37,1%	2	1,5%	132
Industrijske djelatnosti	170	43,4%	220	56,1%	2	0,5%	392
Trgovina	135	33,5%	263	65,3%	5	1,2%	403
Uslužne djelatnosti	199	43,9%	246	54,3%	8	1,8%	453
Ukupno	585	42,4%	778	56,4%	17	1,2%	1.380

Navedenih 585 poslodavaca imalo je probleme u zapošljavanju i pronalasku 4.038 radnika odgovarajućeg zanimanja u 2022. godini. Prema stručnoj spremi najveće probleme su imali u zapošljavanju i pronalasku KV radnika (65,4%) i radnika SSS (18,3%).

Tabela 16: Problemi u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2022. godini po stručnoj spremi

Stručna sprema	Broj osoba	%
NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	274	6,8%
PKV, NSS - osnovna škola	77	1,9%
KV, VKV - srednja škola do 3 godine, majstorski ispit	2.642	65,4%
SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	739	18,3%
VŠS - 1. stepen fakulteta, stručni studij i viša škola	27	0,7%
VSS - fakultet(diplomirani), akademija	277	6,9%
Magisterij	2	0,0%
Ukupno	4.038	100,0%

Najviše poteškoća u 2022. godini poslodavci su imali u zapošljavanju i pronalasku prodavača – 344 ili 8,2%, zatim konobara (7,8%), zavarivača-varilaca (4,7%) i kuhara (4,4%).

Tabela 17: Ukupan pregled zanimanja sa kojima su poslodavci imali poteškoća u zapošljavanju u 2022. godini		
Zanimanje	Broj osoba	%
Prodavač - trgovac	344	8,2%
Konobar	325	7,8%
Zavarivač - varilac	195	4,7%
Kuhar	183	4,4%
Radnik za jednostavne poslove	181	4,3%
Šivač	178	4,3%
Tesar	162	3,9%
Bravar	133	3,2%
Pomoćni radnik u proizvodnji	112	2,7%
Vozač kamiona	110	2,6%
Zidar	103	2,5%
Stolar	99	2,4%
Armirač	97	2,3%
Mehaničar elektroničar - CNC operater	73	1,7%
Vozač autobusa	70	1,7%

U Građevinarstvu poslodavci su imali problem u zapošljavanju i pronalasku sljedećih zanimanja: tesar (18,1% od ukupnog broja traženih radnika u 2022. godini u ovoj djelatnosti), zidar (12,7%) i armirač (10,9%). U grupi Industrijske djelatnosti poslodavci su imali problem u zapošljavanju i pronalasku sljedećih zanimanja: šivač (11,2%) i zavarivači (10,6%). U Trgovini to su prodavači (39,9%), konobari (7,4%) kao i skladištari (7,4%), a u grupi Uslužne djelatnosti konobari (22,6%), kuhari (12,7%) i vozači autobusa (6,2%).

Tabela 18: Pregled 10 najbrojnijih zanimanja sa kojima su poslodavci imali poteškoća u zapošljavanju po grupama djelatnosti u 2022. godini					
Zanimanje	Broj osoba	%	Zanimanje	Broj osoba	%
Građevinarstvo - Ukupno	707	16,9%	Industrijske djelatnosti - Ukupno	1.588	38,0%
Tesar	128	18,1%	Šivač	178	11,2%
Zidar	90	12,7%	Zavarivač - varilac	169	10,6%
Armirač	77	10,9%	Radnik za jednostavne poslove	116	7,3%
Građevinar za održavanje zgrada	38	5,4%	Stolar	98	6,2%
Radnik za jednostavne poslove	36	5,1%	Pomoćni radnik u proizvodnji	95	6,0%
Izolater	31	4,4%	Bravar	90	5,7%
Bravar	30	4,2%	Mehaničar elektroničar - CNC operater	72	4,5%
Betonirac	25	3,5%	Monter	50	3,1%
Vozač kamiona	16	2,3%	Krojač	48	3,0%
Vodoinstalater	16	2,3%	Mašinski tehničar	35	2,2%
Trgovina - Ukupno	747	17,9%	Uslužne djelatnosti - Ukupno	1.130	27,0%
Prodavač - trgovac	298	39,9%	Konobar	255	22,6%
Konobar	55	7,4%	Kuhar	144	12,7%
Skladišni radnik - magaziner	55	7,4%	Vozač autobusa	70	6,2%
Automehaničar	32	4,3%	Programer	67	5,9%
Vozač kamiona	28	3,7%	Drugo (navedite)	65	5,8%
Radnik za jednostavne poslove	27	3,6%	Zaštitar	53	4,7%
Vozač teretnog vozila	22	2,9%	Telefonist -call centar operater	43	3,8%
Kuhar	19	2,5%	Vozač kamiona	32	2,8%
Mesar	17	2,3%	IT Developer	28	2,5%
Pomoćni kuhar	16	2,1%	Pomoćni kuhar	21	1,9%

Kao razloge koji su predstavljali prepreke i probleme u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika, poslodavci posebno ističu nedostatak kadra sa traženim zanimanjem (57,6% poslodavaca sa problemima u pronalasku radnika), što ukazuje na strukturnu i geografsku neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada.

Također, poslodavci ukazuju i na nedostatak kadra s odgovarajućim radnim iskustvom (43,8%) i nedostatak kadra sa stručnim znanjima i vještinama potrebnim za radno mjesto (41,2%).

Nemogućnosti zadovoljenja potreba za radnicima određenih zanimanja u proizvodnji treba, između ostalog, tražiti i u uslovima koji se nude za rad, a ne samo u ograničenjima vezanim za obrazovni sistem ili kompetentnost radne snage.

Tabela 19: Razlozi koji su predstavljali prepreke u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika u 2022. godini		
Razlozi	Broj poslodavaca	%
Nedostatak kadra sa traženim zanimanjem	337	57,6%
Nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama potrebnim za radno mjesto	241	41,2%
Nedostatak kadra s odgovarajućim radnim iskustvom	256	43,8%
Nezainteresovanost pojedinaca za rad na konkretnom radnom mjestu	246	42,1%
Nezadovoljstvo kandidata ponuđenom visinom plate	51	8,7%
Nezadovoljstvo kandidata radnim vremenom i uvjetima rada	33	5,6%
Udaljenost radnog mjesta od mjesta boravišta/prebivališta kandidata	45	7,7%
Nedostatak podsticajnih sredstava za obuku i zapošljavanje	34	5,8%
Poreska politika (visoka izdvajanja za poreze i doprinose)	85	14,5%
Opći ekonomski – privredni uvjeti	71	12,1%
Nedovoljno informacija o radnoj snazi	14	2,4%

Napomena: 585 poslodavaca je imalo prepreke u zapošljavanju i pronalasku potrebnih radnika, te su odgovorili na ovo pitanje. Procenti predstavljaju procentualnu zastupljenost odabranog odgovora u odnosu na ovaj broj poslodavaca.

Uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, poslodavci koji su naveli da im je prepreku u zapošljavanju i pronalasku radnika predstavljao nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama 241 poslodavac, tj. 33,2% tih poslodavaca ističe da je sposobnost učenja nedostajala radnicima. Zatim slijede nedostatak poduzetništva i samoinicijativnosti (27,8%), komunikacije na stranom jeziku (27,4%) i matematičke pismenosti (24,9%).

Tabela 20: Najčešća znanja i vještine koja radnicima nedostaju prema EU okviru kompetencija		
Kompetencije prema EU okviru	Broj poslodavaca	%
Komunikacija na maternjem jeziku	24	10,0%
Komunikacija na stranom jeziku	66	27,4%
Matematička pismenost i osnovne kompetencije u nauci i tehnologiji	60	24,9%
Digitalne kompetencije	56	23,2%
Sposobnost učenja	80	33,2%
Međuljudske i socijalne kompetencije	33	13,7%
Preduzetništvo i samoinicijativnost	67	27,8%
„Smisao“ za kulturu i izražavanje kroz kulturu	15	6,2%

U kontekstu zapošljavanja radnika u 2022. godini, 471 ili 34,1% anketiranih poslodavaca je zapošljavao radnike direktno iz obrazovnog sistema tj. nakon završene srednje opće ili tehničke škole ili fakulteta. Posmatrano pojedinačno, većina ovih poslodavaca (20,8%) je zapošljavalo radnike iz stručne tehničke škole, potom sa univerziteta (14,1%), a onda iz opće srednje škole (9,7%).

Tabela 21: Broj poslodavaca koji je u 2022. godini zapošljavao radnike direktno iz obrazovnog sistema						
Odgovori	Iz opće srednje škole	%	Iz stručne tehničke škole	%	Iz univerziteta	%
Da	134	9,7%	287	20,8%	194	14,1%
Ne	1.000	72,5%	936	67,8%	965	69,9%
Bez odgovora	246	17,8%	157	11,4%	221	16,0%
Ukupno	1.380	100%	1.380	100%	1.380	100%

Analizirajući nedostatke kod tražilaca posla koji dolaze kod poslodavaca direktno iz obrazovnog sistema, poslodavci u najvećem omjeru ističu da takvim kandidatima za posao najviše nedostaju tehničke vještine ili vještine specifične za konkretni posao. Na drugom mjestu su nedostatak radnog iskustva, neprilagođenost obrazovnog sistema i loš stav prema radu.

Ipak, u slučaju kandidata koji kod poslodavaca dolaze sa završenim fakultetom u 36,6% slučajeva poslodavci smatraju da su adekvatno pripremljeni za rad.

Tabela 22: Nedostaci kod tražilaca posla koji dolaze iz obrazovnog sistema						
Nedostaci	Opće škole	%	Stručne i tehničke škole	%	Univerziteti	%
Nedostaju potrebne tehničke vještine ili vještine specifične za posao	55	41,0%	125	43,6%	75	38,7%
Nedostaju potrebne vještine koje se odnose na ličnost, stav i ponašanje (komunikacijske, interpersonalne, upravljanje stresom i vremenom...)	20	14,9%	47	16,4%	25	12,9%
Vještine pismenosti/računanja	3	2,2%	11	3,8%	6	3,1%
Neprikladni sistem obrazovanja	28	20,9%	41	14,3%	39	20,1%
Loš stav prema radu ili nedostatak motivacije (npr. loša radna etika, tačnost, maniri)	26	19,4%	41	14,3%	41	21,1%
Nedostatak radnog iskustva / životnog iskustva ili zrelosti (uključujući opće znanje)	45	33,6%	90	31,4%	54	27,8%
Ostalo	3	2,2%	9	3,1%	4	2,1%
Tražioци posla iz obrazovnog sistema bili su adekvatno pripremljeni za rad	37	27,6%	84	29,3%	71	36,6%

Napomena: Broj poslodavaca koji je naveo da je zapošljavao radnike direktno iz obrazovnog sistema iznosi 134 iz opće srednje škole, 287 iz stručnih i tehničkih škola i 194 iz univerziteta.. Procenti predstavljaju procentualnu zastupljenost odabrane poteškoće u odnosu na broj poslodavaca koji su odgovorili na ovo pitanje, odnosno zapošljavali tražioce posla direktno iz obrazovnog sistema.

5. PROCJENA POSLOVANJA U 2023. GODINI

5.1. Procjena obima poslovanja i finansijskih rezultata 2023. godini

Rast u obimu poslovanja tj. proizvodnji, prodaji i uslugama očekuje čak 69,3% poslodavaca iz uzorka što predstavlja značajan optimizam. Stagnaciju obima poslovanja očekuje 23%, dok opadanje obima poslovanja očekuje tek 7,6% poslodavaca. Navedeno ukazuje na znatan oporavak privrede i potvrđuje pozitivna očekivanja poslodavaca iskazana i u prethodnom anketiranju.

Tabela 23: Očekivani obim poslovanja (proizvodnja, prodaja, usluge) u 2023. godini i poređenje sa očekivanjima u 2022. godini

Ocjena	Broj poslodavaca (2023.)	%	Broj poslodavaca (2022.)	%
Opadanje	105	7,6%	76	6%
Rast	956	69,3%	920	72%
Stagnacija	319	23,1%	286	22%
Bez odgovora	0	0%	6	0%
Ukupno	1.380	100,0%	1.288	100%

Sa aspekta grupe djelatnosti, 71,1% poslodavaca iz Uslužnih djelatnosti se izjasnilo da u 2023. godini očekuje rast obima poslovanja, a između 64 i 69% poslodavaca iz ostalih djelatnosti također očekuje rast.

Tabela 24: Očekivani obim poslovanja (proizvodnja, prodaja, usluge) u 2023. godini po grupama djelatnosti

Ocjena	Gradevi- narstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	% Ukupno
Opadanje	13	9,8%	28	7,1%	34	8,4%	30	6,6%	7,6%
Rast	85	64,4%	271	69,1%	278	69,0%	322	71,1%	69,3%
Stagnacija	34	25,8%	93	23,7%	91	22,6%	101	22,3%	23,1%
Ukupno	132	100%	392	100%	403	100%	453	100%	100,0%

U Posavskom kantonu čak 100% poslodavaca i 73,6% iz Hercegovačko-neretvanskog kantona u 2023. godini očekuje rast obima poslovanja (proizvodnje, prodaje i usluga). Slijede poslodavci iz Tuzlanskog sa 70,8% i 69,7% poslodavaca iz Kantona Sarajevo.

Tabela 25: Očekivani obim poslovanja (proizvodnja, prodaja, usluge) u 2023. godini po kantonima

Kanton	Opadanje	%	Rast	%	Stagnacija	%
Unsko-sanski	9	6,9%	88	67,7%	33	25,4%
Posavski	0	0,0%	20	100,0%	0	0,0%
Tuzlanski	21	7,2%	206	70,8%	64	22,0%
Zeničko-dobojski	22	12,9%	113	66,1%	36	21,1%
Bosansko-podrinjski	2	10,5%	13	68,4%	4	21,1%
Srednjobosanski	16	12,4%	81	62,8%	32	24,8%
Hercegovačko-neretvanski	6	4,2%	106	73,6%	32	22,2%
Zapadnohercegovački	7	10,9%	42	65,6%	15	23,4%
Sarajevo	16	4,2%	264	69,7%	99	26,1%
Kanton 10	6	18,2%	23	69,7%	4	12,1%
Federacija BiH	105	7,6%	956	69,3%	319	23,1%

Kada je u pitanju procjena finansijskih rezultata poslovanja u 2023. godini, na nivou Federacije BiH, većina poslodavaca (68,4%) je navela da očekuje rast. Ovakvi rezultati korespondiraju s podacima o očekivanjima rasta obima poslovanja u 2023. godini. Smanjenje finansijskih rezultata očekuje tek 7,7% poslodavaca.

Tabela 26: Očekivani finansijski rezultati u 2023. godini i poredenje sa očekivanjima u 2022. godini				
Ocjena	Broj poslodavaca (2023.)	%	Broj poslodavaca u (2022.)	%
Opadanje	106	7,7%	78	6%
Rast	944	68,4%	906	70%
Stagnacija	330	23,9%	292	23%
Bez odgovora	0	0,0%	12	1%
Ukupno	1.380	100,0%	1.288	100%

Sa aspekta grupe djelatnosti, 70% poslodavaca iz Uslužnih djelatnosti se izjasnilo da prognozira rast finansijskih rezultata. Skoro isti procent zabilježen je i u grupi Trgovine (68,7%) i Industrijskim djelatnostima (68,1%), a u grupi Građevinarstvo 62,9% poslodavaca procjenjuje da će imati rast finansijskih rezultata u 2023. godini.

Tabela 27: Očekivani finansijski rezultati poslovanja u 2023. godini po grupama djelatnosti									
Ocjena	Građevinarstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	% Ukupno
Opadanje	13	9,8%	28	7,1%	34	8,4%	31	6,8%	7,7%
Rast	83	62,9%	267	68,1%	277	68,7%	317	70,0%	68,4%
Stagnacija	36	27,3%	97	24,7%	92	22,8%	105	23,2%	23,9%
Bez odgovora		0,0%		0,0%		0,0%		0,0%	0,0%
Ukupno	132	100,0%	392	100,0%	403	100,0%	453	100,0%	100,0%

U Posavskom kantonu čak 100% poslodavaca i 73,6% iz Hercegovačko-neretvanskog kantona u 2023. godini očekuje rast finansijskih rezultata. Slijede Kantona 10 sa 69,7% poslodavaca i 69,4% iz Kantona Sarajevo.

Najniži procent poslodavaca koji očekuju rast finansijskih rezultata je u Srednjobosanskom kantonu (61,2%).

Tabela 28: Očekivani finansijski rezultati poslovanja u 2023. godini po kantonima						
Kanton	Opadanje	%	Rast	%	Stagnacija	%
Unsko-sanski	8	6,2%	87	66,9%	35	26,9%
Posavski	0	0,0%	20	100,0%	0	0,0%
Tuzlanski	24	8,2%	198	68,0%	69	23,7%
Zeničko-dobojski	22	12,9%	112	65,5%	37	21,6%
Bosansko-podrinjski	2	10,5%	13	68,4%	4	21,1%
Srednjobosanski	16	12,4%	79	61,2%	34	26,4%
Hercegovačko-neretvanski	6	4,2%	106	73,6%	32	22,2%
Zapadnohercegovački	6	9,4%	43	67,2%	15	23,4%
Sarajevo	16	4,2%	263	69,4%	100	26,4%
Kanton 10	6	18,2%	23	69,7%	4	12,1%
Federacija BiH	106	7,7%	944	68,4%	330	23,9%

5.2. Procjena rasta plaća u 2023. godini

Upitnik je sadržavao i pitanje u vezi plaće, s obzirom na to da je plaća jedan od bitnih motivirajućih faktora na tržištu rada, uzrok napuštanja ili prihvatanja određenih poslova, ali i kao faktor koji je među prvim na koji se utiče u kriznim situacijama.

U okviru upitnika poslodavci su odgovarali na pitanje vezano za planove povećanja plaća u 2023. godini za određene grupe zanimanja.

Na ovo pitanje odgovorilo je 1.351 poslodavac ili 98% anketiranih. Od toga 936 poslodavaca (67,8%) je izjavilo da planira povećanje plaća za svoje radnike u 2023. godini. Manje od jedne trećine anketiranih ne očekuje povećanje plaća.

Ocjena	Broj poslodavaca	%
Da	936	67,8%
Ne	415	30,0%
Bez odgovora	29	2,2%
Ukupno	1.380	100%

U ukupnom broju poslodavaca koji su naveli da će povećati plaće radnicima (936) u 2023. godini 30,6% poslodavaca je iz djelatnosti Trgovina, a zatim slijede poslodavci iz Prerađivačke industrije – 26,4%. Poslodavci navode da će povećati plaće uglavnom za 10%.

Kanton	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	R	S	Ukupno
Unsko-sanski	1	39	0	1	11	40	1	15	3	0	0	4	3	2	0	120
Posavski	0	7	0	1	2	11	2	1	1	0	0	2	0	1	0	18
Tuzlanski	0	6	0	0	4	7	1	0	0	0	0	0	0	0	0	195
Zeničko-dobojski	1	59	0	4	21	55	16	17	1	0	0	11	5	2	3	116
Bosansko-podrinjski	2	42	0	4	9	29	6	13	2	0	0	4	2	2	1	16
Srednjobosanski	0	7	0	1	1	3	0	3	0	0	0	0	1	0	0	77
Hercegovačko-neretvanski	1	36	0	0	5	18	1	11	0	0	1	2	0	1	1	97
Zapadnohercegovački	1	14	1	2	10	32	3	19	4	0	1	5	1	3	1	43
Sarajevo	0	9	0	0	5	15	5	5	0	0	0	3	0	1	0	226
Kanton 10	0	28	1	0	22	76	8	16	13	3	3	34	14	2	6	28
Federacija BiH	6	247	2	13	90	286	43	100	24	3	5	65	26	14	12	936
% ¹	50,0%	70,0%	100,0%	52,0%	68,2%	71,0%	65,2%	70,4%	61,5%	37,5%	50,0%	64,4%	70,3%	63,6%	42,9%	
% ²	0,6%	26,4%	0,2%	1,4%	9,6%	30,6%	4,6%	10,7%	2,6%	0,3%	0,5%	6,9%	2,8%	1,5%	1,3%	100,0%

¹ – U odnosu na ukupan broj poslodavaca u djelatnosti

² – U odnosu na ukupan broj poslodavaca koji su iskazali procjenu rasta plata u 2023. godini

B – Rudarstvo	G – Trgovina	L – Poslovanje nekretninama
C – Prerađivačka industrija	H – Saobraćaj, skladištenje	M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom	I – Ugošteljstvo	N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
E – Snabdijevanje vodom	J – Infomacije i komunikacije	R – Umjetnost, zabava i rekreacija
F – Građevinarstvo	K – Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	S – Ostale uslužne djelatnosti

Najveći broj poslodavaca koji procjenjuje da će povećavati plaće u 2023. godini je iz Kantona Sarajevo, 226 ili 59,6% od ukupnog broja poslodavaca iz tog kantona. Slijedi 195 poslodavaca iz Tuzlanskog kantona tj. 67% od ukupnog broja poslodavaca iz tog kantona.

Tabela 31: Broj poslodavaca koji planiraju povećanje plaća u 2023. godini po kantonima							
Kanton	DA	%	NE	%	Bez odgovora	%	Ukupno
Unsko-sanski	120	92,3%	7	5,4%	3	2,3%	130
Posavski	18	90,0%	2	10,0%	0	0,0%	20
Tuzlanski	195	67,0%	90	30,9%	6	2,1%	291
Zeničko-dobojski	116	67,8%	51	29,8%	4	2,3%	171
Bosansko-podrinjski	16	84,2%	1	5,3%	2	10,5%	19
Srednjobosanski	77	59,7%	49	38,0%	3	2,3%	129
Hercegovačko-neretvanski	97	67,4%	42	29,2%	5	3,5%	144
Zapadnohercegovački	43	67,2%	20	31,3%	1	1,6%	64
Sarajevo	226	59,6%	148	39,1%	5	1,3%	379
Kanton 10	28	84,8%	5	15,2%	0	0,0%	33
Federacija BiH	936	67,8%	415	30,10%	29	2,10%	1.380

Poslodavci su u najvećem omjeru (55,8%) iskazivali procjenu povećanja plaće za 10%, uglavnom za rukovođeće radnike i tehničare.

Tabela 32: Broj poslodavaca s iskazanom procjenom rasta plaća u 2023. godini prema grupama zanimanja					
Grupe zanimanja	Ne planiram	Ne zapošljavam	Povećanje 1-10%	Povećanje 11-20%	Preko 20%
Rukovodioci	5,4%	5,0%	63,7%	22,1%	3,8%
Tehničari	5,2%	17,2%	58,8%	16,2%	2,6%
Zanatski i srodni radnici	4,0%	20,0%	54,5%	18,5%	3,1%
Rukovaoci mašinama, vozilima i sastavljači proizvoda	6,2%	25,0%	50,6%	15,8%	2,4%
Radnici na jednostavnim poslovima	4,8%	19,3%	55,9%	16,7%	3,2%
Kancelarijski i šalterski radnici	5,4%	22,8%	53,4%	15,6%	2,8%
Uslužna i trgovačka zanimanja	5,2%	20,6%	53,6%	16,6%	4,0%
Prosjek	5,2%	18,5%	55,8%	17,4%	3,1%

6. POTREBE ZA ZAPOSŁJAVANJEM U 2023. GODINI

Potrebu za zapošljavanjem u 2023. godini je iskazalo 827 poslodavaca, odnosno 59,9% od ukupno anketiranih. Navedeni poslodavci su iskazali potrebu za zapošljavanjem 5.630 radnika u 2023. godini.

6.1. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po grupama djelatnosti

Od ukupno 1.380. anketiranih poslodavaca, 827 ili 59,9% je iskazalo potrebu za zapošljavanjem novih radnika, što je za 101 ili 1,4% više poslodavaca u odnosu na prethodno anketiranje. Navedeni poslodavci procjenju da će imati potrebu za zapošljavanjem 5.630 radnika što je za 719 ili 11,3% manje u odnosu na istraživanje za period 2021/2022. Prosječno, navedenih 827 poslodavaca iskazalo je potrebu za zapošljavanjem 6,8 novih radnika u 2023.godini što je za 1,9 manje u odnosu na 2022. godinu.

Navedeni podatak ukazuje na to da se povećava broj poslodavaca s potrebama za zapošljavanjem novih radnika, ali da će procijenjeni broj potrebnih radnika za 2023. godinu biti nešto manji u odnosu na procjene za 2022. godinu. Procentualno po grupama djelatnosti, 72% poslodavaca iz Građevinarstva planira nova zapošljavanja u 2023. godini, a 63,5% poslodavaca iz Industrijskih djelatnosti.

Tabela 33: Broj poslodavaca sa iskazanim potrebama za zapošljavanjem novih radnika u 2023. godini po grupama djelatnosti

Ocjena	Građevinarstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	Ukupno
Da	95	72,0%	249	63,5%	221	54,8%	262	57,8%	827
Ne	37	28,0%	143	36,5%	182	45,2%	191	42,2%	553
Ukupno	132	100,0%	392	100,0%	403	100,0%	453	100,0%	1.380

Posmatrajući po kantonima, od ukupno iskazane potražnje za 5.630 radnika, najveću potražnju za radnicima u 2023. godini će imati anketirani poslodavci u Kantonu Sarajevo i to za 1.570 radnika ili 27,8%. Slijede poslodavci iz Tuzlanskog kantona sa potražnjom za 936 radnika ili 18,6% i Zeničko-dobojskog kantona sa potražnjom za 737 radnika ili 13,0%.

Posmatrajući pojedinačne djelatnosti, od ukupno iskazanih najveće potrebe za novim zapošljavanjem i to 37,4% iskazane su u djelatnosti Prerađivačka industrija, a zatim u djelatnosti Trgovina 20,6%.

Tabela 34: Broj traženih radnika u 2023. godini po djelatnostima i kantonima

Kanton	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	R	S	Ukupno
Unsko-sanski	3	207	0	4	46	73	0	62	4	0	0	1	11	4	0	415
Posavski	0	26	0	0	16	44	2	0	0	0	0	0	0	0	0	88
Tuzlanski	53	445	0	4	128	187	48	37	7	0	0	9	8	10	0	936
Zeničko-dobojski	58	381	0	31	50	119	15	33	31	0	0	13	6	0	0	737
Bosansko-podrinjski	0	99	0	3	9	13	0	43	0	3	0	0	2	0	0	172
Srednjobosanski	0	416	0	0	20	249	9	27	0	0	0	5	0	31	5	762
Hercegovačko-neretvanski	3	112	4	21	75	127	13	167	28	0	0	16	15	11	0	592
Zapadnohercegovački	0	99	0	3	21	53	8	12	0	0	0	6	0	8	0	210
Sarajevo	0	276	0	0	292	268	74	65	191	29	15	83	245	6	26	1.570
Kanton 10	0	46	0	0	39	26	25	2	0	0	0	2	0	2	0	142
Federacija BiH	117	2.107	4	66	696	1.159	194	448	261	32	21	135	287	72	31	5.630
%	2,1%	37,4%	0,1%	1,2%	12,4%	20,6%	3,4%	8,0%	4,6%	0,6%	0,4%	2,4%	5,1%	1,3%	0,6%	100,0%

B – Rudarstvo	G - Trgovina	L – Poslovanje nekretninama
C – Prerađivačka industrija	H – Saobraćaj, skladištenje	M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom	I – Ugotiteljstvo	N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
E – Snabdijevanje vodom	J – Infomacije i komunikacije	R – Umjetnost, zabava i rekreacija
F – Građevinarstvo	K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	S – Ostale uslužne djelatnosti

Najveći broj poslodavaca sa procjenjenim potrebama za zapošljavanjem u 2023. godini u odnosu na broj ukupno anketiranih poslodavaca u Federaciji BiH iskazan je u Kantonu Sarajevo (25%), zatim Tuzlanskom (18,4%) i Zeničko-dobojskom kantonu (12,9%). Najviše poslodavaca s iskazanim potrebama za novim zapošljavanjem je iz Prerađivačke industrije (27,3%) i Trgovine (26,7%).

Tabela 35: Broj poslodavaca sa iskazanim potrebama za zapošljavanjem novih radnika u 2023. godini po pojedinačnim djelatnostima i kantonima

Kanton	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	R	S	Ukupno
Unsko-sanski	1	31	0	1	10	27	0	11	2	0	0	1	3	2	0	89
Posavski	0	2	0	0	4	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	12
Tuzlanski	2	51	0	2	21	39	15	11	2	0	0	4	3	1	1	152
Zeničko-dobojski	4	39	0	3	11	28	4	11	2	0	0	3	2	0	0	107
Bosansko-podrinjski	0	7	0	1	1	2	0	3	0	1	0	0	1	0	0	16
Srednjobosanski	0	37	0	0	5	20	2	8	0	0	2	3	0	3	1	81
Hercegovačko-neretvanski	1	13	1	5	12	30	3	23	4	0	1	5	3	4	0	105
Zapadnohercegovački	0	8	0	1	5	12	4	4	0	0		1	0	1	0	36
Sarajevo	0	29	1	0	23	53	8	18	14	6	3	28	14	2	8	207
Kanton 10	0	9	0	0	3	5	2	1	0	0	0	1	0	1	0	22
Federacija BiH	8	226	2	13	95	221	39	90	24	7	6	46	26	14	10	827
%	1,0%	27,3%	0,2%	1,6%	11,5%	26,7%	4,7%	10,9%	2,9%	0,8%	0,7%	5,6%	3,1%	1,7%	1,2%	100,0%

B – Rudarstvo	G – Trgovina	L – Poslovanje nekretninama
C – Prerađivačka industrija	H – Saobraćaj, skladištenje	M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom	I – Ugošteljstvo	N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
E – Snabdijevanje vodom	J – Infomacije i komunikacije	R – Umjetnost, zabava i rekreacija
F – Građevinarstvo	K – Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	S – Ostale uslužne djelatnosti

Od ukupnog broja anketiranih, 827 poslodavaca ili 59,9% se izjasnilo da će zapošljavati nove radnike u 2023. godini. Kao razlog planiranog zapošljavanja novih radnika u 2023. godini, uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, 87% poslodavaca, od onih koji su se izjasnili da će zapošljavati nove radnike u 2023. godini, navodi očekivano povećanje obima poslovanja, a skoro 8% poslodavaca navodi promjenu u sistemu poslovanja. Povećanje obima poslovanja je glavni razlog planiranog zapošljavanja u svim grupama djelatnosti.

Tabela 36: Broj poslodavaca sa iskazanim potrebama za zapošljavanjem novih radnika u 2023.godini po grupama djelatnosti

Grupe djelatnosti	Povećanje obima poslovanja	%	Promjene u sistemu poslovanja	%	Ostalo	%
Građevinarstvo	87	91,6%	3	3,2%	8	8,4%
Industrijske djelatnosti	219	88,0%	18	7,2%	25	10,0%
Trgovina	190	86,0%	23	10,4%	18	8,1%
Uslužne djelatnosti	224	85,5%	20	7,6%	25	9,5%
Ukupno	720	87,1%	64	7,7%	76	9,2%

Napomena: Procenti predstavljaju udio u broju poslodavaca koji su naveli razlog zapošljavanja u 2023.godini u odnosu na ukupan broj poslodavaca koji planiraju zapošljavati u 2023. godini u posmatranoj grupi djelatnosti. Poslodavci su mogli odabrati više od jednog odgovora, te zbir procenata može biti veći od 100%.

6.2. Iskazane potrebe za zapošljavanjem radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini po grupama djelatnosti

Od ukupno 827 poslodavaca koji su iskazali potrebu za zapošljavanjem novih radnika u 2023. godini, dvije trećine tj. 549 ili 76,29% poslodavaca se izjasnilo da nemaju potrebu za zaposlenjem radnika sa naprednim informatičkim znanjima, dok se 150 ili 18,1% poslodavaca izjasnilo da imaju potrebu za radnicima sa naprednim informatičkim znanjima. Ovakav omjer je zabilježen i u prethodnom anketiranju poslodavaca.

U 2023. godini, napredna informatička znanja kod radnika će najviše biti tražena u grupi Uslužne djelatnosti (65 poslodavaca odnosno 43,3% od ukupnog broja poslodavaca koji planiraju zapošljavanja u 2023. godini), a slijede poslodavci iz grupe Industrijske djelatnosti (30,6%), Trgovina (20%) i Građevinarstvo (6%). Međutim, posmatrano unutar grupe djelatnosti, 25,8% poslodavaca iz Uslužnih djelatnosti, 18,5% iz Industrijskih djelatnosti, 13,6% iz Trgovine i 9,5% iz Građevinarstva planiraju zapošljavanje radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini.

Tabela 37: Broj poslodavaca sa iskazanim potrebama za zapošljavanjem novih radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini po grupama djelatnosti

Ocjena	Građevinarstvo	%	Industrijske djelatnosti	%	Trgovina	%	Uslužne djelatnosti	%	Ukupno
Da	9	9,5%	46	18,5%	30	13,6%	65	24,8%	150
Ne	80	84,2%	191	76,7%	176	79,6%	184	70,2%	631
Bez odgovora	6	6,3%	12	4,8%	15	6,8%	13	5,0%	46
Ukupno	95	100%	249	100%	221	100%	262	100%	827

Navedenih 150 poslodavaca su iskazali potrebu za zapošljavanjem 352 radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini. Posmatrajući pojedinačne djelatnosti, napredna informatička znanja kod radnika će najviše biti tražena u djelatnosti Informacije i komunikacije (27,3%) od ukupne potražnje u ovom kontekstu, što je i očekivano s obzirom da su u toj djelatnosti IT kompanije. Najviše ovakvih radnika će biti traženo u Kantonu Sarajevo (46%), i to najviše u navedenoj djelatnosti.

Tabela 38: Broj traženih radnika s naprednim informatičkim znanjima u 2023. godini po djelatnostima i kantonima

Kanton	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	R	S	Ukupno
Unsko-sanski	0	10	0	0	0	7	0	0	3	0	0	0	1	0	0	21
Posavski	0	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	5
Tuzlanski	1	11	0	0	2	6	3	1	0	0	0	1	0	0	0	25
Zeničko-dobojski	0	18	0	0	0	12	1	0	29	0	0	1	2	0	0	63
Bosansko-podrinjski	0	9	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	12
Srednjobosanski	0	10	0	0	0	8	0	1	0	0	2	2	0	0	0	23
Hercegovačko-neretvanski	0	6	0	0	1	3	0	4	7	0	0	2	0	1	0	24
Zapadnohercegovački	0	0	0	1	3	5	1	0	0	0	0	1	0	0	0	11
Sarajevo	0	8	0	0	12	10	0	3	57	9	1	46	8	2	6	162
Kanton 10	0	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Federacija BiH	1	74	0	2	18	57	9	10	96	9	3	53	11	3	6	352
%	0,3%	21,0%	0,0%	0,6%	5,1%	16,2%	2,6%	2,8%	27,3%	2,6%	0,9%	15,1%	3,1%	0,9%	1,7%	100,0%

B – Rudarstvo	G – Trgovina	L – Poslovanje nekretninama
C – Prerađivačka industrija	H – Saobraćaj, skladištenje	M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti
D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom	I – Ugostiteljstvo	N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
E – Snabdijevanje vodom	J – Infomacije i komunikacije	R – Umjetnost, zabava i rekreacija
F – Građevinarstvo	K - Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	S – Ostale uslužne djelatnosti

6.3. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po stručnoj spremi

Prema iskazanim procjenama zapošljavanja u 2023. godini, od ukupno procijenjenih 5.630 radnika poslodavci će najviše zapošljavati KV radnike (61,5%), a zatim i radnike sa (SSS 23,2%).

Stručna sprema	Broj osoba	%
NKV - bez škole i nezavršena osnovna škola	308	5,5%
PKV, NSS - osnovna škola	78	1,4%
KV, VKV - srednja škola do 3 godine, majstorski ispit	3.464	61,5%
SSS - srednja škola od 4 i više godina i gimnazija	1.307	23,2%
VŠS - 1. stepen fakulteta, stručni studij i viša škola	26	0,5%
VSS - fakultet(diplomirani), akademija	426	7,6%
Magisterij	21	0,4%
Ukupno	5.630	100,0%

Prema kantonalnoj strukturi i stručnoj spremi radnika čije zapošljavanje poslodavci procjenjuju u 2023. godini, stanje je kako slijedi:

Kanton	NK	NSS, PKV	KV, VKV	SSS	VŠS, VSS	Ukupno	%
Unsko-sanski	36	2	269	77	31	415	7,4%
Posavski	3	10	39	33	3	88	1,6%
Tuzlanski	104	9	643	148	32	936	16,6%
Zeničko-dobojski	85	2	520	57	73	737	13,1%
Bosansko-podrinjski	1	7	133	26	5	172	3,1%
Srednjobosanski	17	15	623	84	24	763	13,6%
Hercegovačko-neretvanski	13	26	336	151	67	593	10,5%
Zapadnohercegovački	0	4	133	58	15	210	3,7%
Sarajevo	45	3	649	655	222	1.574	28,0%
Kanton 10	4	0	119	18	1	142	2,5%
Federacija BiH	308	78	3.464	1.307	473	5.630	100,0%
%	5,5%	1,4%	61,5%	23,2%	8,4%	100,0%	

Kao i prethodnih godina, potvrđena je velika potražnja kod anketiranih poslodavaca za radnicima sa srednjom stručnom spremom III i IV stepena tj. KV radnicima i radnicima sa SSS. Najveća procijenjena potražnja za radnicima u 2023. godini je iskazana u Kantonu Sarajevo (28%), a zatim u Tuzlanskom kantonu (16,6%).

6.4. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini po zanimanjima

Prema iskazanim potrebama anketiranih poslodavaca prodavači-trgovci će u Federaciji BiH u 2023. godini, kao i prethodnih godina, biti najviše traženi radnici. Na drugom mjestu po broju planiranih zapošljavanja je zanimanje konobar, a slijede pomoćni radnici u proizvodnji i radnici za jednostavne poslove koji su bili na šestom mjestu u prethodnom anketiranju poslodavaca. Po brojnosti iskazanih potreba za zapošljavanjem slijede šivači, bravari, telefonisti-call centar operateri, zavarivači-varioci, kuhari, vozači kamiona, zidari, CNC operateri, stolari, programeri i tesari.

Zanimanje konobar je prema potražnji sa sedmog mjesta iz prethodnog anketiranja poslodavaca prešlo na drugo mjesto. Ovo zanimanje kao i zanimanje kuhar su, prema rezultatima iz ovog istraživanja, i dalje među zanimanjima sa izraženom potražnjom od poslodavaca u Federaciji BiH, što kazuje na značajan oporavak ugostiteljskog sektora.

Tabela 41: Pregled procijenjenih najtraženijih zanimanja u 2023. godini		
Zanimanje	Broj osoba	%
Prodavač - trgovac	534	9,5%
Konobar	360	6,4%
Pomoćni radnik u proizvodnji	288	5,1%
Radnik za jednostavne poslove	225	4,0%
Šivač	219	3,9%
Bravar	210	3,7%
Telefonist -call centar operater	205	3,6%
Zavarivač - varilac	204	3,6%
Kuhar	182	3,2%
Vozač kamiona	182	3,2%
Zidar	137	2,4%
Mehaničar elektroničar - mehatroničar - CNC operater	131	2,3%
Stolar	126	2,2%
Programer	122	2,2%
Tesar	119	2,1%

Slijedi pregled 12 najtraženijih zanimanja u Federaciji BiH u 2023. godini po procijenjenom broju radnika i prema grupama djelatnosti.

Tabela 42: Pregled procijenjenih najtraženijih zanimanja u 2023. godini po grupama djelatnosti					
Zanimanje	Broj osoba	%	Zanimanje	Broj osoba	%
Građevinarstvo	696	12,4%	Industrijske djelatnosti	2.294	40,7%
Tesar	108	15,5%	Pomoćni radnik u proizvodnji	260	11,3%
Zidar	108	15,5%	Šivač	219	9,5%
Armirač	71	10,2%	Zavarivač - varilac	185	8,1%
Radnik za jednostavne poslove	55	7,9%	Bravar	183	8,0%
Radnik u održavanju	35	5,0%	Radnik za jednostavne poslove	138	6,0%
Izolater	30	4,3%	Mehatroničar - CNC operater	122	5,3%
Vodoinstalater	29	4,2%	Stolar	114	5,0%
Bravar	24	3,4%	Rukovalac alatnom mašinom	80	3,5%
Elektroinstalater	19	2,7%	Krojač	79	3,4%
Mehaničar	15	2,2%	Mašinski tehničar	56	2,4%
Pomoćni radnik u proizvodnji	15	2,2%	Plastičar	50	2,2%
Građevinar za održavanje zgrada	14	2,0%	Elektrotehničar	39	1,7%
Trgovina	1.159	20,6%	Uslužne djelatnosti	1.481	26,3%
Prodavač - trgovac	501	43,2%	Konobar	248	16,7%
Vozač kamiona	96	8,3%	Telefonist -call centar operater	205	13,8%
Konobar	83	7,2%	Kuhar	137	9,3%
Skladištar - magaziner	63	5,4%	Programer	116	7,8%
Komercijalist	35	3,0%	Administrator baze podataka	100	6,8%
Automehaničar	22	1,9%	Vozač autobusa	75	5,1%
Ekonomista	21	1,8%	Ekonomista	44	3,0%
Radnik za jednostavne poslove	20	1,7%	Vozač kamiona	43	2,9%
Kuhar	20	1,7%	IT Developer	26	1,8%
Magistar farmacije	19	1,6%	Čistačica - čistač	24	1,6%
Vozač teretnog vozila	17	1,5%	Zaštitar	24	1,6%
Pomoćni kuhar	15	1,3%	Recepcionar	19	1,3%

Posmatrajući strukturu iskazanih potreba za zapošljavanjem po kantonima, stručnoj spremi i zanimanjima (skraćeni pregled) stanje je kako slijedi:

Tabela 43: Pregled procijenjenih najtraženijih zanimanja u 2023. godini po stručnoj spremi i kantonima							
Kan-ton	Stručna sprema	Zanimanje 1	Broj	Zanimanje 2	Broj	Zanimanje 3	Broj
USK	VSS, VŠS	Magistar farmacije Informatičar Novinar IT developer	4 3 1 1	Građevinski inženjer	1	Komercijalist Mašinski inženjer Građevinski inženjer	2 2 1
	SSS, KV	Zavarivač – varilac Konobar	72 38	Kuhar Tesar	23 9	Mljekar Pomoćni radnik u proizvodnji	5 5
PK	VSS, VŠS	Građevinski inženjer	2	/	/	/	/
	SSS, KV	Prodavač Bravar	33 8	Zavarivač-varilac Građevinar	10 5	/	/
TK	VSS, VŠS	Magistar farmacije Ekonomista Mašinski inženjer	6 6 2	Mašinski inženjer Inženjer hemijske tehnologije	4 2	Komercijalist Ekonomista	2 1
	SSS, KV	Prodavač-trgovac	50	Krojač	45	Mašinski tehničar	19
		Rukovalac alatnom mašinom	50	Bravar	26	Šivač	16
Šivač		45	Tesar	16	Tekstilni tehničar	10	
ZDK	VSS, VŠS	Programer Ekonomista Inženjer elektrotehnike	29 4 3	Inženjer elektrotehnike Menadžer	4 2	Mašinski inženjer Komercijalist Menadžer za marketing	4 1 1
	SSS, KV	Šivač Konobar Zavarivač-varilac	60 34 26	Bravar Pomoćni kuhar Vozač kamiona	47 16 12	Pomoćni radnik u proizvodnji Monter cjevovoda	20 10
BPK	VSS, VŠS	Programer Građevinski inženjer	3 1	Ekonomista	1	/	/
	SSS, KV	Plastičar Konobar Rukovalac alatnom mašinom	45 20 20	Električar Plastičar Konobar	10 5 4	Sobarica Vozač kamiona Kuhar	5 3 2
SBK	VSS, VŠS	Građevinski inženjer IT developer Računovođa	2 1 1	Komercijalist	10	Informatičar Građevinski inženjer Inženjer elektrotehnike	3 1 1
	SSS, KV	Prodavač	138	Vozač kamiona	51	Monter	18
		Stolar	25	Šivač	50	Skladištar-magaziner	15
Krojač		25	Konobar	15	Konobar	10	
HNK	VSS, VŠS	Programer Ekonomista Inženjer geodezije	20 6 5	Građevinski inženjer Programer	3 3	Mašinski inženjer	3
	SSS, KV	Konobar	68	Kuhar	29	Zavarivač-varilac	15
		Galvanizer	26	Konobar	28	Kuhar	10
Prodavač-trgovac		19	Prodavač-trgovac	23			
ZHK	VSS, VŠS	Ekonomista Arhitekt Inženjer elektrotehnike	5 2 1	Dizajner	2	Građevinski inženjer	2
	SSS, KV	Bravar Elektrotehničar	40 11	Elektrotehničar Skladištar-magaziner	21 9	Mehatroničar-CNC operater Monter	5 3
KS	VSS, VŠS	Programer Ekonomista	62 31	IT developer Mašinski inženjer	20 7	Mašinski inženjer Inženjer hemijske tehnologije	3 3
	SSS, KV	Call centar operater	200	Prodavač-trgovac	53	Tesar	27
		Prodavač-trgovac	136	Tesar	25	Zidar	25
		Pomoćni radnik u proizvodnji	128	Pomoćni radnik u proizvodnji	17	Izolater	15
Administartor baza podataka		100					
K10	VSS, VŠS	/	/	/	/	/	/
	SSS, KV	Radnik u održavanju Konobar	41 9	Konobar Vozač	11 5	Prehrambeni tehničar Konobar	10 10

6.5. Iskazane potrebe za zapošljavanjem u 2023. godini prema veličini poslodavca

Prema veličini firme, od ukupno 5.630 radnika koliko su anketirani poslodavci iskazali kao procjenjenu potrebu u 2023. godini, 1.843 radnika ili 32,7% se odnosi na potrebe velikih firmi, zatim slijede male firme sa 26,4%, te firme srednje veličine sa 23,1% od ukupne potražnje za radnicima.

Tabela 44: Broj potrebnih radnika po kantonu i veličini poslodavca				
Kanton	Mikro firme –do 10 radnika	Male firme –od 10 do 50 radnika	Srednje firme – od 50 do 250 radnika	Velike firme – preko 250 radnika
Unsko-sanski	100	173	60	82
Posavski	9	23	26	30
Tuzlanski	188	231	165	352
Zeničko-dobojski	143	275	176	143
Bosansko-podrinjski	44	39	73	16
Srednjobosanski	72	98	126	467
Hercegovačko-neretvanski	163	263	130	37
Zapadnohercegovački	34	41	38	97
Sarajevo	206	321	428	619
Kanton 10	42	24	76	0
Federacija BiH	1.001	1.488	1.298	1.843
%	17,8%	26,4%	23,1%	32,7%

6.6. Iskazane potrebe za zapošljavanjem teže zapošljivih kategorija radnika u 2023. godini

Na pitanje vezano za spremnost poslodavaca da zaposle osobu iz neke od teže zapošljivih ili specifičnih kategorija, uz mogućnost višestrukog izbora odgovora odgovorilo je 1.129 poslodavaca. Najveći broj je iskazao spremnost za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva (950 poslodavaca), a najmanje su spremni zaposliti migratne kao potencijalnu novu radnu snagu na tržištu rada u Federaciji BiH. Spremnost da zaposle osobe s invaliditetom iskazao je 331 poslodavac, a demobilisane borce 465 poslodavaca, iako su u toj kategoriji osobe starije životne dobi. Spremnost da zaposle starije od 50 iskazalo je 406 poslodavaca, a 417 poslodavaca bi priliku za zaposlenje dalo ženama iz ruralnih područja.

Tabela 45: Spremnost poslodavaca da zaposle neku od teže zapošljivih kategorija radnika						
Kategorija osoba	DA	%	NE	%	Bez odgovora	%
Osobe s invaliditetom	331	24,0%	798	57,8%	251	18,2%
Žrtve nasilja	266	19,3%	863	62,5%	251	18,2%
Štićenici domova za nezbrinutu djecu	266	19,3%	863	62,5%	251	18,2%
Romi	243	17,6%	886	64,2%	251	18,2%
Demobilisani borci	465	33,7%	664	48,1%	251	18,2%
Žene iz ruralnih područja	417	30,2%	712	51,6%	251	18,2%
Mladi bez radnog iskustva	950	68,8%	179	13,0%	251	18,2%
Stariji od 50 godina	406	29,4%	723	52,4%	251	18,2%
Nekvalifikovani radnici	422	30,6%	707	51,2%	251	18,2%
Imigranti (u skladu sa zakonskim propisima)	95	6,9%	1034	74,9%	251	18,2%

6.7. Očekivani višak radnika u 2023. godini

Prema odgovorima anketiranih poslodavaca očekivani višak radnika u 2023. godini nije zabrinjavajući. Svega 67 ili 4,8% anketiranih poslodavaca se izjasnio da će imati višak od 187 radnika.

U nastavku je dat pregled broja poslodavaca po kantonima koji su naveli na koji način rješavaju viškove radnika.

Tabela 46: Broj poslodavaca prema načinu rješavanja viška zaposlenih

Kanton	Raspored na drugo radno mjesto	Raspored u drugu organizacionu jedinicu	Otkaz ugovora o radu	Obuka, dokvalifikacija, prekvalifikacija	Skraćivanje radnog vremena	Saradnja sa službom za zapošljavanje	Ostalo
Unsko-sanski	4	0	2	0	1	3	1
Posavski	0	0	0	0	0	0	0
Tuzlanski	3	2	2	1	0	2	1
Zeničko-dobojski	2	2	2	1	0	0	2
Bosansko-podrinjski	0	0	1	0	0	0	0
Srednjobosanski	10	2	5	0	1	1	3
Hercegovačko-neretvanski	0	0	1	0	0	1	0
Zapadnohercegovački	3	0	0	1	0	0	0
Sarajevo	8	3	10	2	0	2	4
Kanton 10	3	0	1	0	0	0	0
Federacija BiH	33	9	24	5	2	9	11
%	49,3%	13,4%	35,8%	7,5%	3,0%	13,4%	16,4%

Višak radnika poslodavci će uglavno rješavati otkazom ugovora o radu.

6.8. Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2023. godini

Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2023. godini u skladu sa svojim planovima uvođenja novih tehnologija i promjena u procesu rada odnosno promjena u tehnologiji i organizaciji rada navelo je 315 poslodavca (22,8% od anketiranih) što je skoro isto kao i za 2022. godinu.

Tabela 47: Broj poslodavaca koji planiraju da u 2023. godini uvedu nove tehnologije i promjenu procesa rada

Ocjena	Broj poslodavaca	%
Da	315	22,8%
Ne	1.065	77,2%
Ukupno	1.380	100%

Prema grupama djelatnosti najveći broj poslodavaca s iskazanim planovima uvođenja novih tehnologija je iz grupe Industrijskih djelatnosti (39,7% svih poslodavaca koji planiraju uvođenje novih tehnologija i promjena u procesu rada).

Tabela 48: Broj poslodavaca koji planiraju da u 2023. godini uvedu nove tehnologije i promjenu procesa rada prema grupama djelatnosti

Grupa djelatnosti	Broj poslodavaca	% od ukupnog broja poslodavaca po djelatnostima	% od broja poslodavaca koji planiraju uvedu nove tehnologije
Građevinarstvo	24	18,2%	7,6%
Industrijske djelatnosti	125	31,9%	39,7%
Trgovina	82	20,3%	26,0%
Uslužne djelatnosti	84	18,5%	26,7%
Ukupno	315	22,8%	100,0%

Navedeni poslodavci najviše imaju potrebu za organizovanjem obuke za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca, a zatim slijedi obuka za rad na računaru i obuka u vezi učenja stranih jezika. Uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija poslodavci su iskazali potrebu za dodatnom obukom radnika kako slijedi:

Tabela 49: Broj poslodavaca s iskazanom potrebom za dodatnom obukom i osposobljavanjem radnika prema vrsti obuke		
Potrebna vrsta obuke	Broj poslodavaca	%
Obuka za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca	251	79%
Rad na računaru ili druga informatička obuka	69	24%
Strani jezici	37	8%
Upravljanje vozilom visoke kategorije	15	10%
Upravljanje projektima	33	13%
Dokvalifikacija i prekvalifikacija	46	18%
Ostalo	19	9%

Struktura poslodavaca s iskazanim potrebama za obukom po kantonima, uz mogućnost izbora više opcija, izgleda kako slijedi.

Tabela 50: Broj poslodavaca sa potrebom za dodatnom obukom i osposobljavanjem radnika kod poslodavaca koji planiraju uvođenje novih tehnologija u procesu rada							
Kanton	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7
Unsko-sanski	25	8	5	1	3	3	3
Posavski	3	1	0	0	0	1	0
Tuzlanski	30	9	5	2	2	6	1
Zeničko-dobojski	38	6	2	1	3	6	8
Bosansko-podrinjski	3	2	1	0	1	0	0
Srednjobosanski	29	11	5	3	7	7	2
Hercegovačko-neretvanski	26	10	6	2	3	11	2
Zapadnohercegovački	15	8	4	1	5	6	0
Sarajevo	75	12	9	4	8	4	3
Kanton 10	7	2	0	1	1	2	0
Federacija BiH	251	69	37	15	33	46	19

O1 – Obuka za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca	O4 – Upravljanje vozilom visoke kategorije
O2 – Rad na računaru ili druga informatička obuka	O5 – Upravljanje projektima
O3 – Strani jezici	O6 – Dokvalifikacija i prekvalifikacija
	O7 – ostalo

6.9. Mogućnost organizovanja praktične nastave za učenike i studente u 2023. godini

U kontekstu mogućnosti pružanja podrške organizovanju praktične nastave, 863 poslodavca ili 62,5% od ukupno anketiranih je izjavilo da nema mogućnosti (mentor, oprema, prostor i materijali) prijema učenika i studenata na praktičnu nastavu.

Ipak, znakovito je što je u sklopu ovog istraživanja ipak znatan broj poslodavaca iskazao spremnost i ponudio resurse za organizovanje praktične nastave za učenike i studente za određena zanimanja.

Naime, 517 poslodavaca (37,5%) je izjavilo da ima barem jedan od navednih resursa i iskazalo spremnost za organizovanje praktične nastave za učenike i studente, najvećim dijelom za sljedeća zanimanja: prodavač-trgovac, konobar, kuhar, šivač, bravar, zavarivač-varilac, CNC operater, automehaničar, krojač, ekonomista, mašinski inženjer, zidar, stolar i programer.

Tabela 51: Broj poslodavaca koji imaju mogućnost i uslove za prijem učenika i studenata na praktičnu nastavu u 2023. godini		
Resursi	Broj poslodavaca	%
Možemo osigurati mentora za praktičnu nastavu	422	30,6%
Možemo osigurati opremu za praktičnu nastavu	370	26,8%
Možemo osigurati materijal za praktičnu nastavu	344	24,9%
Možemo osigurati prostor za praktičnu nastavu	382	27,7%
Ne, nemamo takve mogućnosti	863	62,5%

Prema kantonalnom rasporedu, najviše je takvih poslodavaca u Kantonu Sarajevo (250) i Tuzlanskom kantonu (224). Povezivanje ovih poslodavaca s obrazovnim institucijama je od izuzetnog značaja u kontekstu povećanja kompetencija i zapošljivosti učenika i studenata.

Tabela 52: Broj poslodavaca koji su spremni ponuditi praktičnu nastavu za učenike i studente u 2023. godini po resursima i kantonima					
Kanton	Možemo osigurati mentora	Možemo osigurati opremu	Možemo osigurati materijal	Možemo osigurati prostor	Nemamo takve mogućnosti
Unsko-sanski	47	40	36	40	72
Posavski	7	7	7	7	13
Tuzlanski	59	60	57	63	224
Zeničko-dobojski	67	64	58	60	98
Bosansko-podrinjski	11	11	11	12	7
Srednjobosanski	52	43	42	53	60
Hercegovačko-neretvanski	38	29	23	27	91
Zapadnohercegovački	28	28	26	29	30
Sarajevo	99	75	73	80	250
Kanton 10	14	13	11	11	18
Federacija BiH	422	370	344	382	863

Slijedi pregled zanimanja za koja su poslodavci spremni omogućiti obavljanje praktične nastave.

Tabela 53: Najbrojnija zanimanja za koja su poslodavci spremni ponuditi praktičnu nastavu po kantonima	
Kanton	Zanimanja
Unsko-sanski	konobar, prodavač, CNC operater, zidar, kuhar, električar, informatičar, elektroinstalater, stolar
Posavski	bravar, obučar, prodavač, monter, automehaničar, rukovalac građevinskim mašinama, pekar
Tuzlanski	krojač, zavarivač, konobar, kovač, prehrambeni tehničar, tekstilni tehničar, bravar, elektroinstalater, pekar, zidar, elektroinstalater, elektromonter
Zeničko-dobojski	šivač, prodavač, krojač, automehaničar, mesar, CNC operater, konobar, zavarivač, mašinski inženjer, tehnolog, rudarski inženjer, ekonomista
Bosansko-podrinjski	šivač, mašinski inženjer, plastičar, pekar, građevinski tehničar
Srednjobosanski	prodavač, stolar, bravar, obučar, kuhar, konobar, šivač, zavarivač, automehaničar, magistar farmacije, vozač kamiona
Hercegovačko-neretvanski	konobar, CNC operater, kuhar, mašinski inženjer, grafički tehničar, prodavač, zavarivač
Zapadnohercegovački	inženjer poljoprivrede, elektrotehničar, konobar, moler, prodavač, ekonomista
Sarajevo	programer, konobar, ekonomista, automehaničar, frizer, kuhar, kozmetičar, prodavač, zavarivač
Kanton 10	kuhar, prodavač, konobar, automehaničar

U tu svrhu, 157 poslodavaca je spremno ponuditi naknadu učenicima i studentima tokom obavljanja praktične nastave (u prosječnom iznosu od 300 KM).

Konkretno, iznos naknade do 100 KM spremno je ponuditi 1,0% anketiranih, a naknadu između 100 i 200 KM spremno je ponuditi 3,4% od ukupno anketiranih. Više od 300 KM spremno je ponuditi 4,2% od anketiranih poslodavaca.

Tabela 54: Visina naknade koju su poslodavci spremni ponuditi naknadu studentima i učenicima na praktičnoj nastavi				
Kanton	do100 KM	100-200 KM	200-300 KM	Više od 300 KM
Unsko-sanski	3	10	4	2
Posavski	1	4	0	0
Tuzlanski	1	5	7	15
Zeničko-dobojski	2	10	6	6
Bosansko-podrinjski	2	6	1	0
Srednjobosanski	1	3	1	10
Hercegovačko-neretvanski	2	4	4	12
Zapadnohercegovački	0	1	1	6
Sarajevo	2	2	8	4
Kanton 10	0	2	6	3
Federacija BiH	14	47	38	58
% od ukupnog uzorka	1,0%	3,4%	2,8%	4,2%
% od broja poslodavaca koji su spremni organizovati praktičnu nastavu	2,7%	9,1%	7,4%	11,2%

6.10. Mogućnost organizovanja obuke za nezaposlene osobe u 2023. godini

U kontekstu obuke odraslih, 363 poslodavca ili 26,3% od ukupno anketiranih je izjavilo da imaju barem jedan od navednih resursa i da su spremni organizovati obuke, stručno osposobljavanje i usavršavanje nezaposlenih osoba.

Tabela 55: Broj poslodavaca koji imaju mogućnosti za organizovanje obuke nezaposlenih osoba u 2023. godini po pojedinim resursima		
Resursi	Broj poslodavaca	%
Možemo osigurati mentora za praktičnu nastavu	252	18,3%
Možemo osigurati opremu za praktičnu nastavu	238	17,2%
Možemo osigurati materijal za praktičnu nastavu	216	15,7%
Možemo osigurati prostor za praktičnu nastavu	236	17,1%
Ne, nemamo takve mogućnosti	1.017	73,7%

Prema kantonalnom rasporedu, najviše je takvih poslodavaca u Kantonu Sarajevo, zatim u Zeničko-dobojskom i Tuzlanskom kantonu, i isti predstavljaju solidnu bazu za provođenje obuka, s tim da je potrebno voditi računa o vrsti i različitim načinima provođenja obuke.

Tabela 56: Broj poslodavaca koji su spremni obuku za nezaposlene osobe u 2023. godini po resursima i kantonima					
Kanton	Možemo osigurati mentora	Možemo osigurati opremu	Možemo osigurati materijal	Možemo osigurati prostor	Nemamo takve mogućnosti
Unsko-sanski	14	9	8	8	86
Posavski	4	4	3	3	16
Tuzlanski	40	53	46	54	234
Zeničko-dobojski	38	37	35	35	126
Bosansko-podrinjski	4	3	3	4	15
Srednjobosanski	35	31	30	34	87
Hercegovačko-neretvanski	21	14	11	15	107
Zapadnohercegovački	14	14	13	15	45
Sarajevo	73	66	60	61	276
Kanton 10	9	7	7	7	25
Federacija BiH	252	238	216	236	1.017

Prilikom anketiranja u najvećoj mjeri poslodavci su istakli mogućnost pružanja obuke nezaposlenih osoba za sljedeća zanimanja:

Tabela 57: Najbrojnija zanimanja za koja su poslodavci spremni omogućiti obuku za nezaposlene osobe po kantonima

Kanton	Zanimanja
Unsko-sanski	CNC operater, zidar, prodavač, kuhar, konobar, električar, mašinski tehničar, limar, zavarivač, mesar
Posavski	obučar, šivač, bravar, slastičar
Tuzlanski	magistar farmacije, ekonomista, zavarivač, šivač, konobar, bravar, automehaničar, građevinski tehničar, CNC operater, građevinski inženjer, stolar, vozač, kuhar, kovač, geodetski tehničar, elektroinstalater, električar, elektromonter, farmaceutski tehničar, fizioterapeut, novinar, tekstilni tehničar, krojač, zidar
Zeničko-dobojski	ekonomista, ekonomski tehničar, prodavač, kuhar, automehaničar, konobar, mesar, zavarivač, autoelektričar, bravar, elektrotehničar, građevinski tehničar, informatičar, krojač, magistar farmacije, pekar, slastičar, vozač kamiona
Bosansko-podrinjski	vodoinstalater, bravar, pekar
Srednjobosanski	prodavač šivač, konobar, bravar, automehaničar, kuhar, vozač kamiona, ekonomista, konobar, zavarivač, pekar, obučar, mesar
Hercegovačko-neretvanski	kuhar, konobar, CNC operater, ekonomista, farmaceutski tehničar, električar, autolimar, autolakirer, optičar, monter, agronom, računovođa, recepcioner, računarski tehničar, slastičar, zavarivač
Zapadnohercegovački	ekonomista, elektrotehničar, gkuhar, vozač kamiona, instalater grijanja, farmaceutski tehničar, monter, prodavač, skladištar, zidar
Sarajevo	ekonomista, kuhar, prodavač, programer, automehaničar, administrator, pekar, kozmetičar, konobar, komercijalist, frizer, računovođa, skladištar, tapetar, vozač kamiona, grafički dizajner
Kanton 10	prodavač, autolimar, konobar, mašinski tehničar, tehničar za drvo, zidar

7. OCJENA SARADNJE POSLODAVACA SA JAVNIM SLUŽBAMA ZA ZAPOSŁJAVANJE U FEDERACIJI BIH

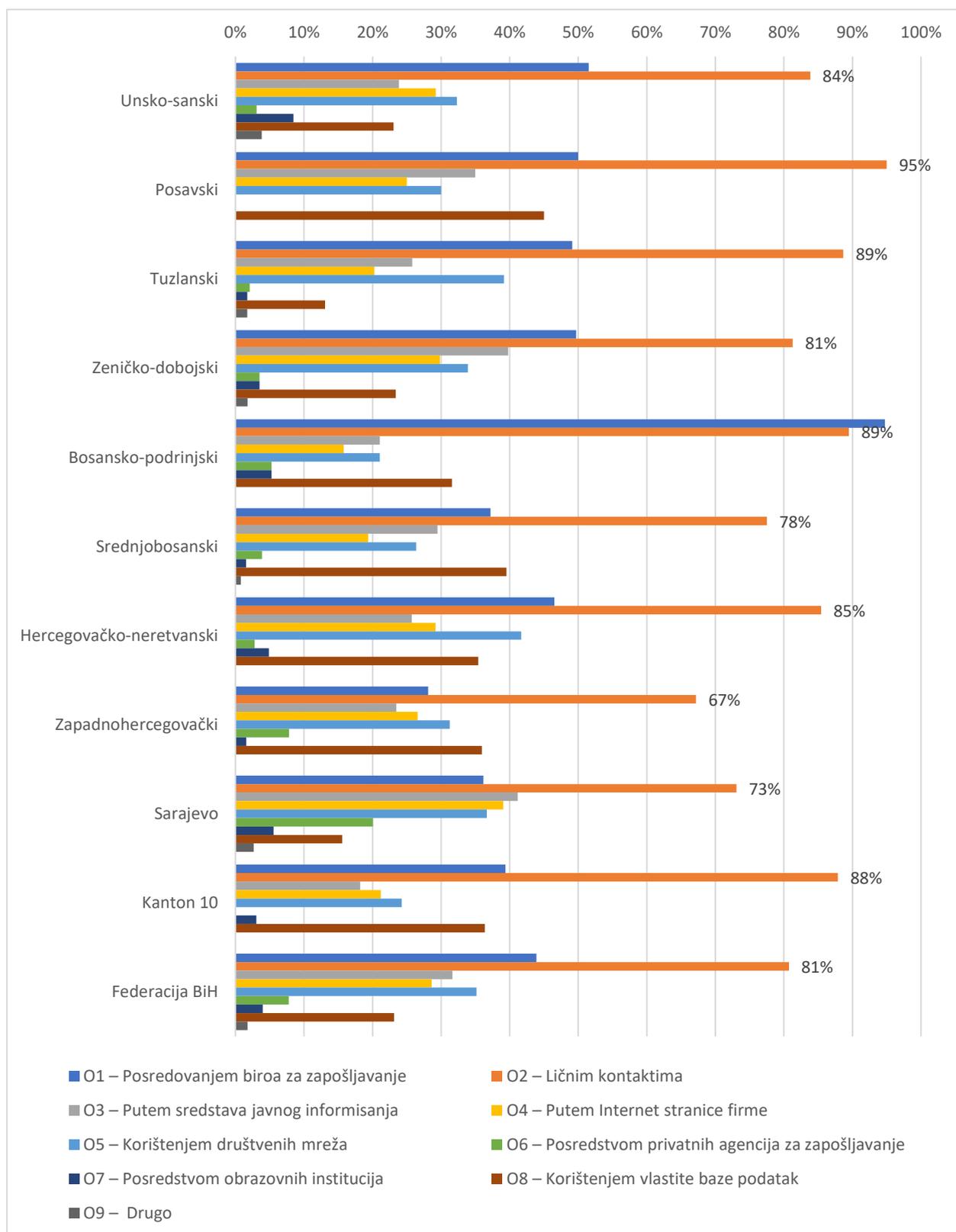
Kada je u pitanju modalitet – naćin traženja novih radnika i posredovanje u zapošljavanju, anketirani poslodavci, uz mogućnost višestrukog izbora ponuđenih opcija, odgovorili su da radnike najćešće traže putem lićnih kontakata (80,7%), dok 43,9% koristi usluge javnih službi za zapošljavanje.

Naćin traženja radnika	Broj poslodavaca	%
Posredovanjem biroa za zapošljavanje	606	43,9%
Lićnim kontaktima, putem poznanstava i preporuka	1.114	80,7%
Posredstvom sredstava javnog informisanja	437	31,7%
Putem Internet stranice firme	395	28,6%
Korišćenjem društvenih mreža	485	35,1%
Posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje	107	7,8%
Posredstvom obrazovnih ustanova	55	4,0%
Korišćenjem vlastite baza podataka	319	23,1%
Ostalo	24	1,7%

Usluge posredovanja u zapošljavanju putem javnih službi za zapošljavanje najviše koriste anketirani poslodavci u Bosansko-podrinjskom kantonu (95% od ukupno anketiranih u kantonu), zatim slijede Unsko sanski kanton (52%), te Posavski i Zenićko-dobojski kanton (po 50%). Ovdje treba napomenuti da se radi o slučajnom uzorku koji je reprezentativan za sve poslodavce, a ne samo za one koji su sarađivali sa Federalnim zavodom i kantonalnim službama za zapošljavanje.

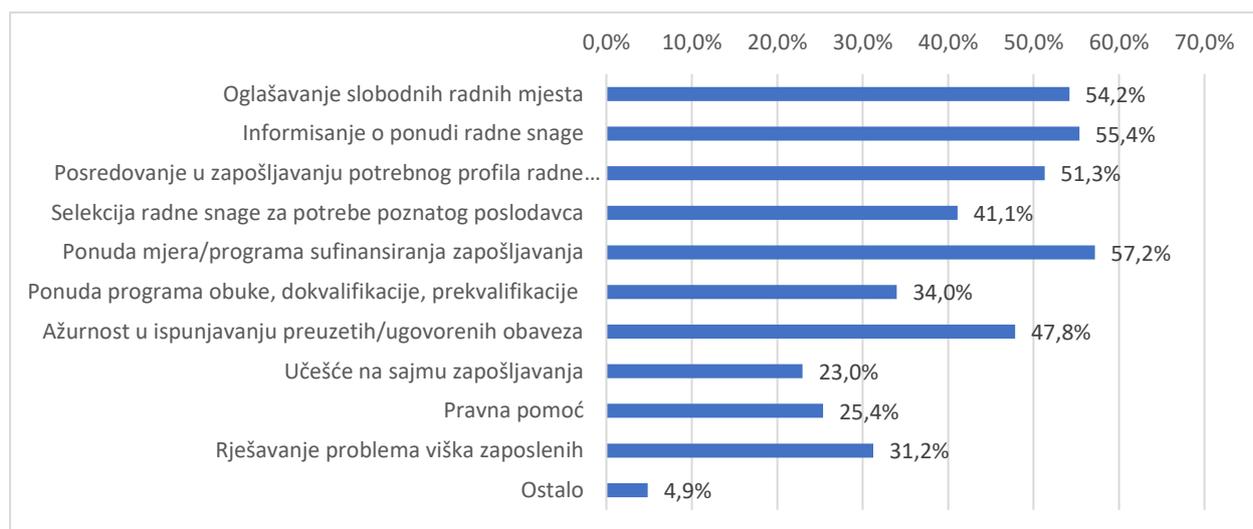
Kanton	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9
Unsko-sanski	67	109	31	38	42	4	11	30	5
Posavski	10	19	7	5	6	0	0	9	0
Tuzlanski	143	258	75	59	114	6	5	38	5
Zenićko-dobojski	85	139	68	51	58	6	6	40	3
Bosansko-podrinjski	18	17	4	3	4	1	1	6	0
Srednjobosanski	48	100	38	25	34	5	2	51	1
Hercegovaćko-neretvanski	67	123	37	42	60	4	7	51	0
Zapadnohercegovaćki	18	43	15	17	20	5	1	23	0
Sarajevo	137	277	156	148	139	76	21	59	10
Kanton 10	13	29	6	7	8	0	1	12	0
Federacija BiH	606	1.114	437	395	485	107	55	319	24
%	43,9%	80,7%	31,7%	28,6%	35,1%	7,8%	4,0%	23,1%	1,7%
O1 – Posredovanjem biroa za zapošljavanje					O5 – Korišćenjem društvenih mreža				
O2 – Lićnim kontaktima					O6 – Posredstvom privatnih agencija za zapošljavanje				
O3 – Putem sredstava javnog informisanja					O7 – Posredstvom obrazovnih institucija				
O4 – Putem Internet stranice firme					O8 – Korišćenjem vlastite baze podatak				
					O9 – Drugo				

Grafikon 2: Način traženja radnika u Federaciji BiH

U kontekstu saradnje sa kantonalnim službama za zapošljavanje, najviše poslodavaca (57,2%) je istaklo da saradnju ostvaruju u okviru učešća u realizaciji programa sufinansiranja zapošljavanja, a slijede informisanje o ponudi radne snage (55,4%) i oglašavanje radnih mjesta (54,2%). Usluge posredovanja u zapošljavanju potrebnog profila radne snage koristilo je 51,3% anketiranih poslodavaca. U okviru sagledavanja ostvarene saradnje s kantonalnim službama za zapošljavanje, i zadovoljstva uslugama koje pružaju službe za zapošljavanje, usluge su ocjenjivane na skali od 1 (potpuno nezadovoljan) do 5 (potpuno zadovoljan).

Grafikon 3: Procenat poslodavaca koji je koristio pojedine usluge službi za zapošljavanje

Tabela 60: Broj poslodavaca koji su ocijenili zadovoljstvo saradnjom ostvarenom sa kantonalnim službama za zapošljavanje

Odgovor	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	O10	O11
Bez odgovora	48	84	108	166	109	173	193	194	190	206	1.036
Nismo koristili usluge službi	584	532	564	647	482	738	527	869	840	743	277
Nezadovoljan sam uslugama (1 i 2)	31	43	40	45	54	62	40	43	31	26	2
Niti sam zadovoljan niti nezadovoljan (3)	99	104	117	109	189	190	106	106	111	69	15
Zadovoljan sam (4 i 5)	618	617	551	413	546	217	514	168	208	336	50

O1 – Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

O2 – Informisanje o uslugama

O3 – Posredovanje u zapošljavanju

O4 – Selekcija radne snage

O5 – Ponuda mjera/programa sufinansiranja zapošljavanja

O6 – Ponuda programa obuke

O7 – Ažurnost u ispunjavanju ugovorenih obaveza

O8 – Učešće na sajmu zapošljavanja

O9 – Pravna pomoć

O10 – Podrška u rješavanje problema viška zaposlenih

O11 – Ostalo

U sljedećoj tabeli je dat prikaz broja poslodavaca koji su pojedinačne usluga ocijenili ocjenama 4 (zadovoljan) i 5 (potpuno zadovoljan).

Tabela 61: Broj poslodavaca koji su zadovoljstvo saradnjom ostvarenom sa kantonalnim službama za zapošljavanje ocijenili ocjenama 4 i 5 po kantonima

Kanton	O1	O2	O3	O4	O5	O6	O7	O8	O9	O10	O11
Unsko-sanski	57	59	54	46	54	21	44	11	11	28	5
Posavski	18	18	18	18	19	11	18	8	8	18	4
Tuzlanski	139	141	127	113	83	30	125	28	27	104	5
Zeničko-dobojski	84	84	72	61	82	29	70	17	46	50	5
Bosansko-podrinjski	15	19	18	15	18	6	19	1	0		1
Srednjobosanski	76	70	65	41	64	34	67	29	33	50	7
Hercegovačko-neretvanski	65	69	51	25	41	14	34	10	16	22	2
Zapadnohercegovački	15	22	17	10	28	3	23	0	4	3	1
Sarajevo	136	117	113	67	133	59	89	55	49	46	15
Kanton 10	13	18	16	17	24	10	25	9	14	15	5
Federacija BiH	618	617	551	413	546	217	514	168	208	336	50
%	46,4%	47,6%	43,3%	34,0%	43,0%	18,0%	43,3%	14,2%	17,5%	28,6%	14,5%

O1 – Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

O2 – Informisanje o uslugama

O3 – Posredovanje u zapošljavanju

O4 – Selekcija radne snage

O5 – Ponuda mjera/programa sufinansiranja zapošljavanja

O6 – Ponuda programa obuke

O7 – Ažurnost u ispunjavanju ugovorenih obaveza

O8 – Učešće na sajmu zapošljavanja

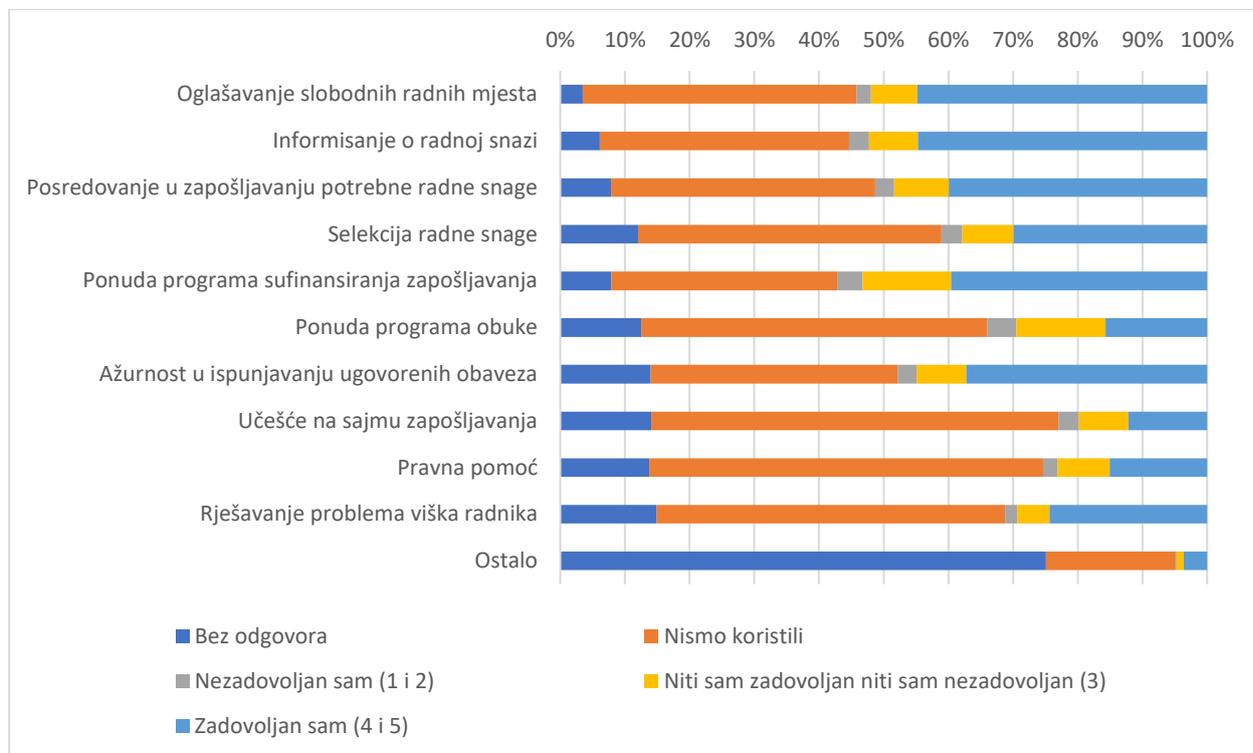
O9 – Pravna pomoć

O10 – Podrška u rješavanje problema viška zaposlenih

O11 – Ostalo

Većina anketiranih poslodavaca je najbolje ocijenila uslugu informisanja o ponudi radne snage (47,6%), zatim oglašavanje slobodnih radnih mjesta (46,4%), te posredovanja u zapošljavanju (43,3%) i ponudu mjera/programa sufinansiranja zapošljavanja (43% poslodavaca).

Grafikon 4: Ocjena usluga službi zazapošljavanje u Federaciji BiH

8. OSNOVNI REZULTATI ANKETIRANJA POSLODAVACA 2022/2023

- Anketiranjem je obuhvaćeno 1.380 poslodavaca registrovanih u Federaciji BiH sa pet i više zaposlenih, od kojih je 827 ili 59,9% anketiranih poslodavaca procijenilo - iskazalo potrebu za zapošljavanjem 5.630 radnika u 2023. godini.
- Najveći broj anketiranih poslodavaca su društva sa ograničenom odgovornošću (77,2%), a slijede obrti (13,6%). Prema veličini, u kategoriji velikih firmi je bilo 6,2% poslodavaca, 11,7% firmi srednje veličine, te 82,1% mikro i malih firmi.
- Poslodavci iz uzorka u momentu anketiranja zapošljavali su 90.448 radnika, ili 16,7% od ukupno zaposlenih u Federaciji BiH u septembru 2022. godine – po spolu 59,1% muškaraca i 40,9% žena. Od ukupnog broja zaposlenih kod anketiranih poslodavaca 24.713 ili 27,3% su mladi do 30 godina, a 4.128 radnika ili 4,6% su stariji od 60 godina. Najviše zaposlenih je bilo kod anketiranih poslodavaca iz Industrijskih djelatnosti 42.014 ili 46,5%.
- Evidentan je rast obima poslovanja kod većine anketiranih poslodavaca u 2022. godini (58,7%), kao i finansijskih efekata (57,9%), što u odnosu na rezultate iz prošle godine ukazuje značajno povećanje. U evidentiranom rastu obima poslovanja i finansijskih rezultata prednjače poslodavci iz Uslužnih djelatnosti i Trgovine, dok su prethodne godine to bili poslodavci iz Industrijskih djelatnosti i Trgovine;
- Od ukupno anketiranih, 585 poslodavaca (42,4%), najvećim dijelom u industrijskim djelatnostima i uslužnim djelatnostima, se izjasnilo da je u 2022. godini imalo probleme u zapošljavanju i pronalasku 4.038 potrebnih radnika određenog profila. Prema stručnoj spremi najveći probleme su imali u zapošljavanju i pronalasku KV radnika (65,4%) i radnika SSS (18,3%). Najviše poteškoća su imali u zapošljavanju i pronalasku prodavača – 392 ili 8,2%, konobara 7,8% i zavraivača-varilaca 4,7%.
- Najčešći razlozi problemima u zapošljavanju su bili nedostatak kadra sa traženim zanimanjem (57,6%), nedostatak kadra sa odgovarajućim radnim iskustvom (43,8%) i nezainteresovanost pojedinaca za rad na konkretnom radnom mjestu (42,1%). Poslodavci koji su istakli da je prepreku u zapošljavanju i pronalasku radnika predstavljalo nedostatak kadra sa stručnim znanjem i vještinama (njih 41,2%), prema EU okviru kompetencija, najviše ističu nedostaka sposobnosti učenja (40,6%), zatim slijede nedostatak poduzetnosti i samoinicijativnosti (34,0%), znanja i vještine komuniciranja na stranom jeziku (33,5%) i matematičke pismenosti (30,5%).
- U kontekstu zapošljavanja radnika u 2022. godini direktno iz obrazovnog sistema čak 34,1% anketiranih poslodavaca je zapošljavao radnike direktno iz obrazovnog sistema, tj. nakon završene srednje opće ili tehničke škole ili fakulteta. Poslodavci u najvećem omjeru ističu da kandidatima za posao koji dolaze direktno iz obrazovnog sistema najviše nedostaju tehničke vještine ili vještine specifične za konkretni posao (38,7%) i nedostatak radnog iskustva (27,8%). Skoro 37% poslodavaca smatra da su tražioci posla iz obrazovnog sistema bili adekvatno pripremljeni za rad.
- Rast u obimu poslovanja tj. proizvodnji, prodaji i uslugama u 2023. godini očekuje čak 69,3% poslodavaca. Sa aspekta grupe djelatnosti, 71,1% poslodavaca iz Uslužnih djelatnosti se izjasnilo da u 2023. godini očekuje rast obima poslovanja, a 69,1% rast očekuju poslodavci iz grupe Industrijske djelatnosti i djelatnosti Trgovina. Kada je u pitanju procjena finansijskih rezultata poslovanja u 2023. godini, većina poslodavaca (68,4%) je navela da očekuje rast. Također, 67,8% poslodavaca procjenjuje da će u 2023. godini povećavati plaće radnicima, uglavnom do 10% i to većinom u djelatnostima: Prerađivačka industrija, Trgovina, te Ugostiteljstvo.

- *Od ukupno 1.380. anketiranih poslodavaca, 827 ili 59,9% je iskazalo potrebu za zapošljavanjem novih radnika, što je za 3,5% više poslodavaca u odnosu na prethodno anketiranje.*
- *Navedeni poslodavci procjenju da će imati potrebu za zapošljavanjem 5.630 radnika što je za 719 ili 11,3% manje u odnosu na prethodno anketiranje.*
- *Posmatrajući po kantonima, od ukupno iskazane potražnje za 5.630 radnika, najveću potražnju za radnicima u 2023. godini će imati anketirani poslodavci u Kantonu Sarajevo i to za 1.570 radnika ili 27,8%. Slijede poslodavci iz Tuzlanskog kantona sa potražnjom za 936 radnika ili 16,6% i Srednjobosanskog kantona sa potražnjom za 762 radnika ili 13,5%.*
- *Posmatrajući pojedinačne djelatnosti, najveća procijenjena potražnja za radnicima, čak 37,4%, očekuje se u Prerađivačkoj industriji, a slijedi Trgovina sa 20,6% i Ugostiteljstvo sa 8,0%.*
- *Prema iskazanim procjenama zapošljavanja u 2023. godini, od ukupno procijenjenih 5.630 radnika poslodavci će najviše zapošljavati KV radnike (61,5%), a zatim i radnike sa (SSS 23,2%).*
- *Prema iskazanim potrebama poslodavaca u okviru ovog istraživanja najtraženija zanimanja III i IV stepena u 2023. godini su prodavači-trgovci (534). Na drugom mjestu po broju planiranih zapošljavanja je zanimanje konobar (360), a na trećem mjestu po potražnji su šivači (8219). Po brojnosti iskazanih potreba za zapošljavanjem slijede bravari, telefonisti – call centar operateri, zavarivači-varioci, kuhari, vozači kamiona zidari, CNC operateri i stolari. Iskazana je i potražnja za velikim brojem pomoćnih radnika u proizvodnji i radnika za jednostavne poslove.*
- *Prema iskazanim potrebama poslodavaca u okviru ovog istraživanja najtraženija zanimanja visoke stručne spreme su: radnici iz IT sektora (inženjeri elektrotehnike, sistem inženjeri, programeri, IT developeri i dr.), zatim ekonomisti, magistri farmacije, te mašinski i građevinski inženjeri.*
- *Od teže zapošljivih ili specifičnih kategorija, većina poslodavaca je iskazala spremnost za zapošljavanje mladih bez radnog iskustva (950 poslodavaca), demobilisanih boraca (465), žena iz ruralnih područja (417), starijih od 50 (406), te osoba s invaliditeom (331) osoba s invaliditetom, (331 poslodavac), a najmanje su spremni zaposliti migratne kao potencijalnu novu radnu snagu na tržištu rada u Federaciji BiH.*
- *Potrebe za dodatnim osposobljavanjem radnika u 2023. godini u skladu sa svojim planovima uvođenja novih tehnologija i promjena u procesu rada navelo je 315 poslodavca (22,8% od anketiranih) najvećim dijelom iz grupe Industrijskih djelatnosti. Navedeni poslodavci najviše imaju potrebu za organizovanjem obuke za konkretne poslove koja bi se provela u okviru radnog mjesta kod poslodavca, a zatim slijedi obuka za rad na računaru i dokvalifikacija i prekvalifikacija.*
- *U kontekstu mogućnosti pružanja podrške organizovanju praktične nastave, 517 poslodavca ili 37,5% od ukupno anketiranih je izjavilo da ima barem jedan od navedenih resursa (mentor, oprema, prostor i materijali) i iskazalo spremnost za prijem učenika i studenata na praktičnu nastavu, najvećim dijelom za sljedeća zanimanja: prodavač, konobar, kuhar, šivač, bavar, zavarivač, CNC operater, automehaničar, krojač, ekonomista, mašinski inženjer, zidar, stolar, programer. Od tog broja poslodavaca, 157 ili 30,0% je spremno ponuditi naknadu učenicima i studentima tokom obavljanja praktične nastave u rasponu od 100 KM do 300 KM.*
- *U kontekstu mogućnosti organizovanja obuke, stručno osposobljavanja i usavršavanja nezaposlenih osoba, 363 poslodavca ili 26,3% anketiranih poslodavaca ima uslove za*

organizovanje obuke nezaposlenih osoba, i to najvećim dijelom za sljedeća zanimanja: konobar, kuhar, programer, prodavač, zavarivač, šivač, ekonomista, krojač, bravar, mašinski inženjer, CNC operater.

- *Uz mogućnost navođenja više opcija, anketirani poslodavci ističu da nove zaposlenike najčešće traže putem ličnih kontakata (80,7%), dok na drugom mjestu navode posredovanje putem javnih službi za zapošljavanje (43,9%), zatim korištenjem društvenih mreža i vlastite baze podataka (35,1%).*
- *U kontekstu saradnje sa kantonalnim službama za zapošljavanje, poslodavci najviše je ističu da saradnju ostvaruju u okviru učešća u realizaciji programa sufinansiranja zapošljavanja (57,2%), zatim kroz informisanje o uslugama i ponudi radne snage (55,4%), te kroz oglašavanje slobodnih radnih mjesta (54,2%).*

9. PREPORUKE

Preporuke koje proizlaze iz ovog dijela istraživanja tržišta rada, baziranog na anketiranju poslodavaca, uglavnom su vezane za naredne aktivnosti javnih službi za zapošljavanje, ali ohrabruju korištenje rezultata istraživanja i u druge svrhe. Preporuke su podijeljene u tri ključne grupe: posredovanje u zapošljavanju, razvoj politika i saradnja sa ključnim akterima.

POSREDOVANJE U ZAPOSŁJAVANJU

- *Izraditi godišnji plana rada – saradnje s poslodavcima, a koji bi obuhvatio prioritetne aktivnosti s utvrđenim indikatorima (posjete poslodavcima, informativni sastanci s poslodavcima, sajmovi zapošljavanja, online promocija usluga za poslodavce, oglašavanje slobodnih radnih mjesta putem web portala, a nketa poslodavaca).*
- *Na osnovu iskazanih potreba poslodavaca u okviru anketiranja (kako s aspekta potražnje za radnicima određenih zanimanja tako i sa aspekta traženih znanja i vještina) inicirati kontakt službi za zapošljavanje s poslodavcima u što skorije vrijeme, cilju ponude usluga kojima bi poslodavci prevazišli izazove koje imaju u angažovanju radne snage (oglašavanje slobodnih radnih mjesta, pomoć u selekciji, posredovanje u zapošljavanju, učešće u mjerama aktivne politike zapošljavanja, učešće u sajmovima zapošljavanja i sl.).*
- *Ukoliko ne postoje od strane poslodavaca traženi radnici na evidencijama javnih službi za zapošljavanje, poslodavce je neophodno upoznati sa aktivnim mjerama zapošljavanja koje se planiraju realizovati u ovoj godini, s posebnim naglaskom na obuku u okviru radnog mjesta ili drugi oblik stručnog osposobljavanja, te sagledati mogućnosti za angažman radnika na taj način.*
- *Potrebno je aktivno raditi na povećanju udjela javnih službi zapošljavanja na tržištu rada kroz povećanje kvantiteta i kvaliteta oglašanih slobodnih radnih mjesta na web stranicama Federalnog zavoda za zapošljavanje i službi za zapošljavanje, radi boljeg posredovanja, praćenja i analiziranja potreba u zapošljavanju, te koristiti/poboljšavati tehnološka rješenja u okviru informacijskog sistema za obavljanje ovih aktivnosti.*
- *Kontinuirano poboljšavati usluge posredovanja u zapošljavanju u službama za zapošljavanje (kontaktiranje poslodavaca i kandidata, profiliranje i kategorizaciju nezaposlenih osoba, selekcija i odabir kandidata...), te značajnije povezivati usluge posredovanja i individualnog savjetovanja i njihovo integrisanje u finansijske poticaje tj. aktivne mjere zapošljavanja.*

RAZVOJ POLITIKA

- *Jačati socio-ekonomski dijalog u cilju iznalaženja rješenja i kvalitetnog provođenja reformi u oblasti tržišta rada, te kreirati strateški okvir za oblast tržišta rada kojim bi se utvrdili srednjoročni ciljevi u skladu sa EU smjernicama.*
- *Unaprijediti komunikaciju s poslodavcima u analiziranju aktuelnih problema u vezi kompetentnosti radne snage u cilju iznalaženja mogućnosti podrške javnih službi za zapošljavanje, unapređenja saradnje i ublažavanja posljedica neusklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.*
- *Realizirati i poboljšavati mjere sufinansiranja zapošljavanja i obuke uz rad za konkretna radna mjesta (radi sprečavanja dugotrajne nezaposlenosti, očuvanja i unapređenja radnih sposobnosti nezaposlenih osoba) u skladu s iskazanim potrebama poslodavaca, posebno u situacijama kada radnika s traženim zanimanjem nema na evidenciji nezaposlenih osoba, ali i za poboljšanje zapošljivosti nezaposlenih osoba.*
- *Redovno pratiti trendove kretanja na tržištu rada (potrebe za radnom snagom, otpuštanja radnika, ugrožene djelatnosti i dr.) u vremenski prilagođenim terminima za izradu*

planove za narednu godinu, te u skladu s tim trendovima i nalazima istraživanja kreirati ili unapređivati usluge i aktivne mjere zapošljavanja za nezaposlene osobe i poslodavce.

SARADNJA S KLJUČNIM PARTNERIMA

- *Na bazi iskazane spremnosti poslodavaca za organizovanjem praktične nastave za učenike i studente, na lokalnom nivou inicirati aktivnosti kroz lokalna partnerstva za zapošljavanje (i njihovo osnivanje gdje nisu uspostavljena) i jačanje dijaloga između službi za zapošljavanje, poslodavaca i obrazovnih ustanova, na kojima bi se dogovarala rješenja na lokalnom i kantonalnom nivou u vezi upisne politike, nastavnih planova i programa, organizovanja praktične nastave u poslovnim subjektima i druga pitanja vezana za obrazovanje i tržište rada. Prikupljene informacije razmijeniti sa pomenutim sudionicima radi poduzimanja konkretnih koraka u organizovanju praktične nastave za zanimanja koja su poslodavci iskazali da imaju potrebne resurse.*
- *Unapređivati i prilagođavati upisne politike i nastavne planove i programe obrazovnih institucija (posebno srednjeg stručnog obrazovanja) u skladu s tehnološkim razvojem i potrebama poslodavaca uz kontinuiranu promociju cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih.*
- *Informisati kantonalne vlade o potrebama za radnom snagom, te inicirati uspostavu sistema stipendiranja učenika i studenata deficitarnih zanimanja na kantonalnom nivou.*
- *Promovisati informacije prikupljene kroz istraživanje tržišta rada, te ohrabrivati njihovu diseminaciju, objave na web portalima i dostaviti ih federalnoj i kantonalnim vladama, te relevantnim ministarstvima i institucijama i drugim zainteresiranim organizacijama.*
- *Uspostaviti redovnu saradnju s udruženjima poslodavaca i privrednim komorama radi razmjene informacija, ostvarivanja kvalitetne saradnje i rješavanja različitih segmenata problema na tržištu rada.*
- *Sarađivati sa naučno-istraživačkim institucijama kako bi se podaci prikupljeni u okviru istraživanja tržišta rada analizirali iz različitih perspektiva, te koristili za razvoj politika i usluga.*